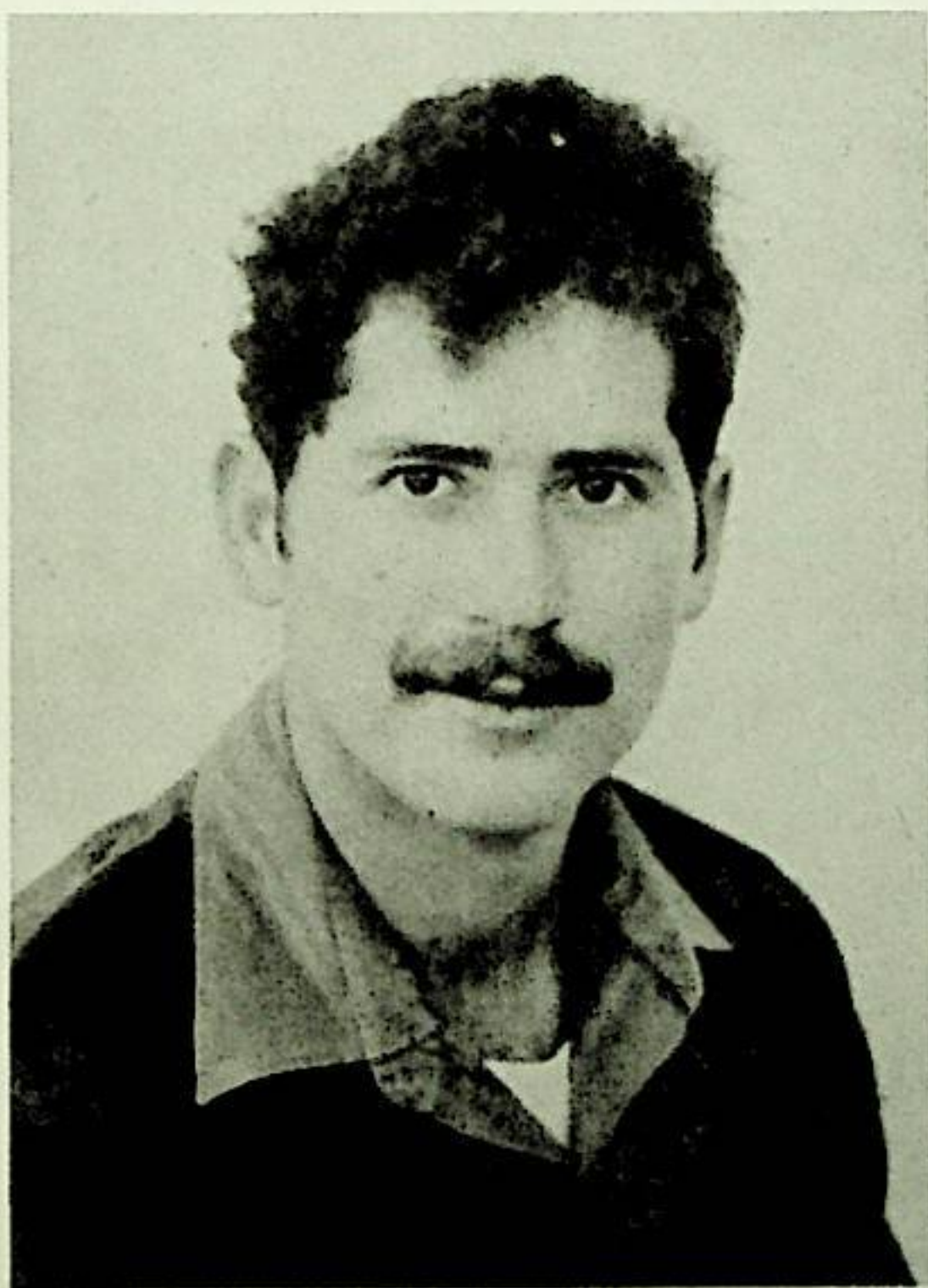

עניניו

חורים מסכרים

ב"ה, אייר תשל"ד

אריאל היקר!

אינני באה לספור לך, אריאל, שהרי אתה כל כך חי עמנו.
רוצה אני רק לנסות לשוחח אתך - עליך; לתאר משהו מדמותך,
מאישיותך, כפי שהתגלתה במשך השנים שלמדת בבית הספר:

אני רואה אותך גבוה וחסון בין הילדים, שיער ערמוני ומקורזל
תוי פנים נמרצים שיש בהם תערובת של גבריות ותום ילדותי,
והעיניים - עיניים עירניות שמשקפות מצבי רוח שונים: יש והן
מרצדות במשובה נעריה, יש ובשעת שיחה רצינית הן מביעות חכמה
בוגרת, או שהן מתכסות בדוק של עצב. ולעיתים - המבט נראה
מרוחק, מהורהר, מופנם וחולמני כשקוע בעולם אחר שלאחרים
אין חלק בו.

אי אפשר להתעלם ממך, כי בכל יש לך חלק: שיחות עמך הם
תמיד מקור להנאה, כי דיעותיך בוגרות מענינות ומקוריות. דיבורך
רחוק ממליצות (כשאתה שומע מליצה מיד מופיע אותו חיוך דק
וכיישני שלך...), ושיחתך משקפת את מטען הערכים שספגת בבית
מהוריך ומקריאה מגוונת ורבה בשטחים שונים.

והצניעות - הצניעות שלך שבאה לבטוי בדרכים שונות: צניעות
בהפגנת רגשות (שציינה דוקא כך את רגישותך): ההשתתפות שלך -
נבוכה ודוממת - בצערו ובכאבו של הזולת; ההערצה הגדולה שלך -
אך שקטה ומוסווית - לאביך ולעבודתו החשובה, ולכוח סבילותה של
אמך, הערצה שהתבטאה בחיבוריך, ובהערות אגב שלך בשיחות
שביננו.

למרות כשרונותיך הברוכים - הן במקצועות ההומניים והן
בריאליים זעצמאותך הרוחנית והמעשית - אינני זוכרת אותך אי-פעם
מתרברב ומתגאה בכך, לא בדיבור ולא במעשה, (ואפילו עתה בכתבי
דברים אלה, נדמה לי כאילו אתה מושך בכתפייך ומגחך: "נו, באמת!")

קראתי במכתבו של מפקדך להוריך הוא ציין במיוחד את דאגתך
המסורה והקנאית לחיילים שבפיקודך - והלא כך נהגת גם בבית הספר
ואתה נער! יחסך לחברים בכתה הוא ללא התנשאות, אך גם ללא
ענווה מזויפת, אתה נחלץ לעזור בטוב לב וברוח טובה - ובמיוחד
לכאלה שבאמת נזקקו לעזרה והיו ראויים לה. כשנראה לך שמורים
או חברים נהגו בחבר שלא בצדק, אתה קם להגן עליו ולדבר בזכותו,
בטעונים שקולים והגיוניים כשאתה מדגיש את הטוב והחיובי.
אין פלא, איפוא, שהחברים והמורה כה אהבוך והיו מושפעים ממך.

בכלל, האופטימיות שלך ש"זה יהיה בסדר". נסכה בטחון ונתנה הרגשה שעליך אפשר להשען, (אולי משום כך אינני זוכרת אותך מתפרץ בתוקפנות...), ולכן אליך אפשר לפנות בבקשת עצה. כשהיינו מכינים פעולה מסוימת והיו מתעוררים קשיים, אתה מחייך ואומר בקצרה: "זה יהיה בסדר!"

אתה בין הפעילים בכתה ובתנועת "בני-עקיבא" בין אלה היוזמים והמתנדבים להטות שכם ולעשות עשיה של ממש: אתה וחבריך יוזמים ומבצעים איסוף בגדים למשפחות נצרכות, או בפעילות למען ילדים חולי שיתוק. במפקד של "שבת הארגון" ב"בני-עקיבא" אתה היוזם והפועל הראשי בהכנת המגרש הדגלים, הלפידים והכתובת המיוחדת לאותו מפקד. במלחמת ששת הימים ואתה תלמיד בכתה ח' ודרך הימנית נתונה בגבס, משמתברר שיש להביא שקים מהשוק הסיטונאי ולמלאם בחול, אתה מתנדב מיד, נוסע באופניים נתמך בדרך האחת (למרות איסורי המפורש) וחוזר מאובק, מזיע ופרוע שיער, ופורק בחיוך את מטען השקים מן האופניים ("את רואה שזה בסדר, המורה?")

אולי מקורה של האופטימיות שלך הוא בחוש ההומור הנפלא שלך, ובאמונתך התמימה בטוב: בכל סיטואציה אתה יודע למצוא ולהאיר את המבדח והמגוחך, ומעלה חיוך אצלנו. כמעט כל חיבוריך מצטיינים בראיה הומוריסטית חריפה ופקחית. במסיבות כתתיות ובחגיגות "בר (כת) מצוה" תמיד עליז ושמח ליד השולחן שאליו אתה מסב. את חוש ההומור שלך אתה גם משכיל להפעיל לזכותך כשאתה נקלע בביה"ס למצבים לא נעימים לך – ואז קשה לכעוס עליך וקל לסלוח לך. בעליצותך אתה נרתם למעשי משובה "כדי לעשות שמח": זוכר איך הצלחת למשוך את המנהל, המורה וכל חברי הכתה לחצר ביה"ס ל"מסע הלוויה" של סיום הלימודים בביה"ס, ולטקס שריפת "מחברות הציונים"?!

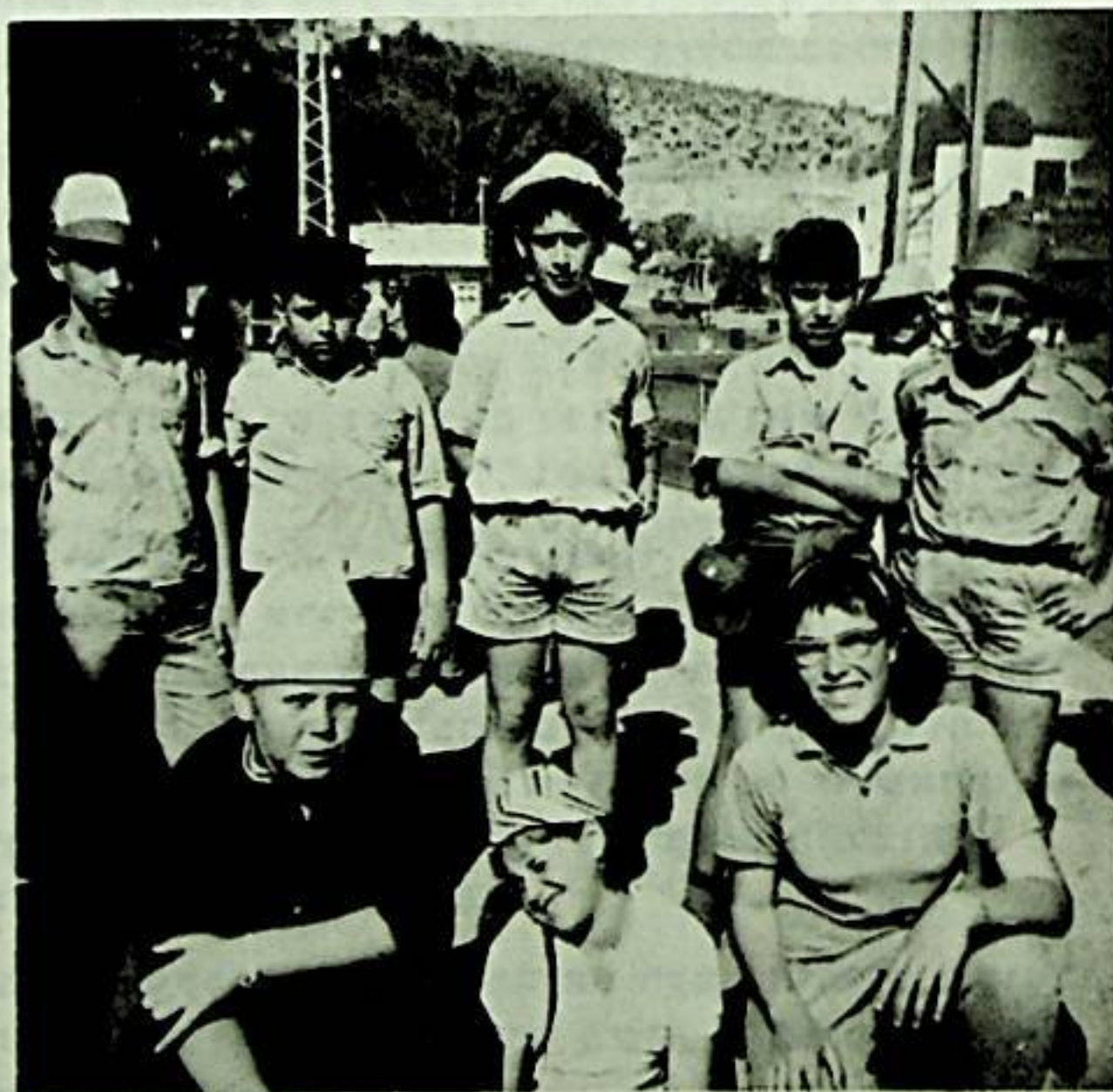
כך, איפוא, אנו זוכרים אותך אריאל האהוב, נבון, צנוע, מסור ועליז.

בהיותך "בר מצוה" חיברת דרשה לפרשת "צו" בחומש "ויקרא" וזכורני שפתחת את הדרשה בדברי חז"ל: "אין צו אלא לשון זרוז מיד ולדורות", בתקופת שירותך בצבא קיימת הלכה למעשה זריזות זו בקיום המצוות באופן בו חינכת את פיקודיך שהלכו אחריו עד הסוף בהחלצות נועזת להצלת חיילים, למרות שידעת מה עומד לפניך.

שלב סיום הלימודים בכיתה ח' עמד תחת צילה הכבוד של "מלחמת ששת הימים" מחד גיסא, ותקוה לשלום המיוחל מאידך גיסא. בחיבור הגמר של כיתה ח' על הנושא "חשיבותם של ישובי הספר במדינתנו" כתבת את הסיבות השונות לחיוניותם של ישובי הספר, ובין השאר הבאת כדוגמא את ישובי הספר למרגלות רמת הגולן כמבטיחות את גבולה הצפוני – מזרחי של המדינה. כשבע שנים אחרי שכתבת זאת הקרבת את חייך – באותה מסירות ונאמנות האפייניים לך – ברמת הגולן כדי להגן על חיינו שלנו.

קטונו מכם תלמידיו – ממך אריאל ומחברייך – שמסרתם נפשכם על קדושת ה' והארץ והגנת חיינו. יהי רצון מלפני הקב"ה שקרבנכם הטהור ירצה, והארץ תשקוט ממלחמה.

רחל אדלר

אחר ארוננו של אריאל ויסמן הי"ד

מאת

הרב שמעון פרידלנדר

"רבי אלעזר בן שמוע אומר: יהי כבוד תלמידך חביב עליך כשלך, וכבוד חברך כמורא רבך, ומורא רבך כמורא שמים."

(אבות, ד, יב)

משנה זו שב"אבות" נאמרה ונועד למחנך ולחניכיו. הרישא פונה למורה, ומצווה עליו כיצד לנהוג בתלמידו, ואילו חלקה השני של המשנה וסופה כווננו אל התלמיד. ניתנה האמת להאמר כי ההלכה הנאמרת למורה קשה מזו שנאמרה לתלמיד, ומחנך הבא לבדוק את דרכו בחינוך מתקשה לא במעט לסכם את יחסיו עם חניכיו, ולראות עד כמה הצליח למלא חובת "חיבת עליך כשלך". האם ניתן בכלל לשלב כאחד יחס של חיבה ללא דיסטנס, כשווה אל שווה, ביחס של מחנך החייב גם בהטלת מרות?

מסתבר איפוא שנוסח פתיחתה של המשנה אינו אחיד, וקיימת גירסה שונה: "יהי כבוד תלמידך חביב עליך ככבוד חברך". כך גרס רש"י ז"ל, והחריה החזיק אחריו רבינו יונה, ועוד הרחיק לכת בפרושו: "... ר"ל כל אחד כפי כבודו, הידוע שראוי לעשות לחברו ולתלמיד אבל אינו אומר שיכבד לתלמידו כמו לחברו, כי אינו בדין. אלא כמו שאינך רשאי לגרוע לחברך מכבודו הראוי כך אין לך רשות לפחות מהכבוד הראוי לתלמידך." (רבינו יונה, אבות, שם)

גירסת רש"י ופרושו של רבינו יונה יש בהם כדי "הקלת" חומרתה של ההלכה במשנתנו. ניתן לומר שיש כאן פתח למחנך המבקש לו מקום לפטור את עצמו ממלוי חובת "חביב עליך כשלך", ויש לו על מי שיסמוך.

כמי שחינך את אריאל ויסמן הי"ד יכולני לומר שלא נטיתי לצד הקולה, ואישיותו הברוכה של אריאל הביאה אותי לידי כך שקיימתי כלפיו את ההלכה בגירסה המובאת לעיל "חביב עליך כשלך", כשלך ממש. לא מצאתי כל סתירה בקיום ההלכה כפשוטה ובהטלת מרות של מחנך. אריאל הי"ד לא היה זקוק למידת מרות העולה על זו שאדם מטיל על עצמו. אין צריך לומר שאריאל הי"ד קיים את ההלכות המובאות בגוף המשנה במלואן, ובנפש חפצה.

משנה זו שב"אבות" משקפת באור ההלכה את רקמת היחסים שטופחו באהבה ביני לבין תלמידי אריאל הי"ד, ותהא משנה זו בחינת נר נשמה (משנה - אותיות נשמה) לזכרו הקדוש.

ב"ה, יח' באלול

גב' ויסמן, מר ויסמן הנכבדים!

כל יום הסתכלתי בעתון, כדי להודע מתי יובא אריאל למנוחתו
האחרונה, ורק ביום שבו היה כתוב על זאת בעתון לא הסתכלתי
כנראה.

עכשיו שנודע לי, מצטער אני מאד שלא השתתפתי אתכם
בהלוויה.

חושב אני הרבה על אריאל, לא שכחתי אותו, והוא עומד כה
חי לפני, ואנוכי שהיו לי הרבה תלמידים נחרט הוא בזכרוני יותר
מאחרים. היתה בו איזו אצילות, שקט נפשי ונימוסים של בית
יהודי טוב.

מה אכזר הוא שסבלכם וצערכם התחדשו עוד פעם. קשה לנחמכם
כשהפצע שוב נפתח טרם עוד נגלד.

אולי יש נחמה במחשבה, שאריאל נפל בארץ, בהגנה על עם
ישראל ועל מדינת ישראל, שהוא וגם חבריו זכו אותנו בחיים.

ולא מליצה ריקה נחמה זאת. הלא רק בדור אחד לפנינו מתו
מאות אלפים צעירים בגילו מות אכזרי, חסר טעם ומטרה וקברם
לא נודע.

תהי המחשבה שאריאל נפל בהגנה עלינו, שיזכר בין גבורי
עמנו שהצילו את מדינתנו לכם לנחמה ויתן לכם כוח להמשיך בחיים.

המשתתף בצערכם,

ד"ר יעקב זידמן

חברים

בבית הספר היסודי היה אריאל מ"הגדולים" יותר בגיל ובצורה. בכלל, מאז ומתמיד נראה אריאל בעיני כבחור גדול בעל זרועות עבות ושפם מרשים שהיה נקרא להגביה את ספר התורה הגדול בגמר הקריאה כי היה ברור שהוא לא יפיל אותו.

בתיכון התקשרנו בקשרי ידידות חזקים. עם אריאל זה היה בלתי אפשרי להשתעמם או להיות עצוב. בילינו הרבה ביחד. הלכנו לסרטים או סתם הסתובבנו ברחובות, העברנו בקורת וצחקנו על כל מיני טיפוסים. יחד הלכנו לים לפני עונת הרחצה ויצאנו חבולים וסרוטים ויחד חתרנו בחסקות והתהפכנו לא פעם. אני לא זוכר פעם אחת שראיתי את אריאל עצוב או מודאג. כלפי חוץ לא היו בעיות. באותו חוש הומור מיוחד ומקורי משלו היה מחליק את הבעות ומעניק לך את ההרגשה ששום דבר לא רציני עד כדי כך שהוא חייב להדאיג, שעל הכל אפשר להתגבר עם קצת חיוך אפילו יהיה ציני.

בטירונות ובקורס המכי"ם "נקרע" לא מעט, אבל במכתבים שכתב תמיד ספר באותו הומור לא רגיל על הטרטורים והריצות, ובכלל מכתבים של אריאל הם ממש חוויה. אפשר לקרוא אותם אינסוף פעמים לצחוק ולהנות כל פעם מחדש, כזה היה חוש ההומור שלו. אני כותב הרבה על חוש ההומור של אריאל מפני שממש הערצתי את השנינות וההכרקה שבו. אולם אריאל שאני מכיר היה גם בחור עדין וכיישן. במכתבים מן הצבא בין תאור של איזה מסע או סתם שגרה מעייפת היה זורק איזה בקשה שאשיג עבורו ספר רוחני זה או אחר לקריאה. את אותה ביישנות שהיתה מביאה אותו לעיתים לידי מבוכה היה מכסה באותו צחוק.

כשהתגייסתי וקבלתי עצות מכל בקי ומנוסה איך לעשות מה, קבלתי מכתב מאריאל שהנקודה העקרית אותה הדגיש, היתה: כולם אומרים היה חזק וגבור, זו שטות. העיקר הוא; היה נבון, תעבוד עם הראש ואז תצליח.

אני לא יודע איך לסיים כשם שלא ידעתי איך להתחיל את מה שכתבתי. אני מרגיש שהכל מקוטע, שהמילים אותם אני כותב אינן מבטאות את רגשותי כלפי אריאל כפי שהייתי רוצה, אולי זו מגבלה שלי אולי של המילים. דבר אחד אני מוכרח להוסיף. נראה לי שעד היום, חודשים לאחר שנפל עדיין אינני תופס למעשה את העובדה שיותר לא אראה אותו, אני חולם עליו וחושב עליו ולא פעם קורה לי שאני נתקל במצבים בהם אני חושב מה אריאל היה עושה, איך הוא היה מתאר את הרגע הזה? כי אריאל היה לי יותר מחבר טוב, הוא היה לי אדם שהערכתיו מאוד שנעזרתי בו רבות ושעכשיו כה חסר לי.

איתן

אריאל

בכי הורים ואחים
נהי ילדים קטנים
קול הרוח ששרק בבוסתן, אריאל,
בין בדי האילן.

פזמון: צחוק המרגיע נדם,
החיוך על פניך נעלם.
רק זכרונות, אריאל,
ינצרך האל.

בהמולת טהורים וקדושים
העלך האל למרומים
קדוש שם נלחמת ככפיר
לעולם, אריאל, יזכורך זה השיר.

דילג וקיפץ בין טרשים
פקד הוא לכוף הראשים.
תחזרו לי כולם בשלום.
התחנן אריאל, ונפל הוא בעצם היום.
וכמו דבר לא ארע
בת צחוק על פניו נשארה.

לא פסק לעודד פיקודיו
בעזרת אלוקים ננצח אויבינו בקרב.
ביציאה אל הקרב הוא ראשון,
להציל ולנטוש אחרון.

הציל הוא חבר מכותר
אך עצמו, את גופו לא הספיק
לחלץ ממיצר.

כך נפל הוא לפני חבריו
בת צחוקו לא גוועה על פניו,
הן חברו ממות פדה,
עולמו קנה.

סיני

אי אפשר לכתוב היום על אריאל. בזכרוננו - נחרט אריאל - כדבר מצחיק. כשהיית רואה אותו מרחוק היית צוחק; כששמעת את קולו - היתה קופצת בת צחוק על שפתיו. כשקראת מכתביו - זלגו דמעות גיל מעיניו. כל כולו היה צחוק. אבל לא צחוק של אוולת - צחוק בריא של נכונות, צחוק אמיתי של טוב לב. לכן אי אפשר לכתוב עליו. משהו מתנגש בין אריאל - מצחיק - והיום....

הפעם האחרונה בה נפגשנו היתה הפעם האחרונה בה היה אריאל (פיץ) בביתו בחופשה. מוצאי ראש השנה. כולנו מסובים ועוקבים אחר מהלכי משחק כדורסל בטלויזיה. רואים משהו? - איפוא! כולנו גועים בצחוק כל אימת שפותח פיץ את פיו.

ביום בו נודע דבר מותו הגיע אלי כרטיס ברכה לרגל ראש-השנה. כולי דמע בהכירי את הכתב - פותח את המעטפה - "שתהיה לך שנה כמו הפרצוף שלך...". אז אפשר שלא לצחוק?..

עוד היום איננו מסכינים עם המות. לפעמים באישון לילה נראה כאילו בדיחה נוספת של פיץ נשמעת והוא מיד כאן צוחק לו מתחת השפם איך סידר שוב את כולנו. עדיין לא התרגלנו לרעיון המר. מפעם לפעם כשנפגשים כולם מתחשק לשאול: איפה... "והפה דומם, העיניים מושפלות, שקט חרישי - עד שמישהו נזכר באחת ההלצות הנפלאות של פיץ ושוב כולנו צחוק.

באחת הפעמים הרבות שהיינו יחדיו - בעת שביתת המורים, נסענו למעלה הגלבו, הפגישה בתחנה המרכזית בת"א. פיץ ואני הולכים לחפש חברים ומהדרכה רואים ביתן קטן ועליו שלט "כאן לא מודיעין", אריאל קורץ לי ובאדישות נגש לאשנב: "סלח לי - הוא שואל את האדם הטרוד שיושב בפנים - "איפה המודיעין?", שבועות לאחר מכן עוד צחקנו כשנזכרנו בהבעה המוזרה שעלתה על פניו....

במעלה הגלבו ביום שישי אחה"צ נזכר אריאל לאחר המקלחת בדבר חשוב. הוא עובר מחבר לחבר ומשביע את כולם לא לספר להוריו שהוא הסתרק רק ביום שישי, "הבטחתי בבית - לפחות פעם ביום" - הוא מצטחק.

ומה בקשר לטוב הלב? משום מה עולה בזכרוני אותו יום עצמאות בו השתתפה כתתנו במצעד בירושלים, ובחידון התנ"ך לנוער השתתף בן כתתנו. כולנו מקנאים; לאריאל יש כרטיס! ליד פתח בית העם, פיץ תופס מישהו מהכתה "קח את הכרטיס, אנחנו אוהבים אדריכלות, נסתכל על הבנין מבחוץ".

אריאל מכריח את חנה לבוא אתנו לסרט, אותו כבר ראתה: "לא נורא!" הוא מנחם אותה, "תגידו לנו מתי לצחוק."

- יושר? - יושבים בשעור תלמוד ומפזמים את אחד הלהיטים
 האחרונים במצעד הפזמונים. לרב משהו מפריע. "מי מזמזם פה?" -
 אני רועד כולי ואריאל - "אני. למה?" , אז הרב יכול לכעוס?
 בצבא פנינו כל אחד לדרכו. אבל בכל פעם שקפץ הביתה צלצל
 הטלפון בשאלה - "התגייסת כבר?"
 איך אפשר שלא לחיוך כשנזכרים בחתימתו על המכתב בעת שהיה
 חולה בצהבת "מפיץ - האיש הצהוב".
 אין אפשרות לרכז ולו כמעט את קוי דמותו הנפלאה בדף ניר.
 נדמה לפעמים שגם הכוכבים ברקיע הנם המלאכים הצוחקים בחיוך
 סלחני ובוטח, כמונו כמו אומרים "יהיה בסדר, על פיך אפשר לסמוך".

צבימי

די קשה לכתוב על חבר, על ידיד, וקשה פי כמה לכתוב עליו
בלשון עבר, "היה"...

מובא בגמרא - "הרוגי מלכות אין אדם יכול לעמוד במחיצתו.
מאן נינהו - ... שמכרו עצמן על כלל ישראל" (פסחים נ. וברש"י)
ובכל זאת אנסה להעלות על הכתב מעט שאזכור.

הכרתי את אריאל בזמן התהוות הגרעין לנוב. הוא היה הכולט בין
כל אנשי יד-אליהו.

הכולט מכמה בחינות. הגבוה בהם - שיער מקורזל ומתולתל, שפם
כהה ועבות ומעל לכל - דבר שאפיין אותו לאורך כל הדרך - החיוך
הצחוק וחוש ההומור. איזה חוש הומור - אגדה.

ההומור הזה ליווה אותו, ואותנו, לאורך כל הדרך: במפגשים
לפני הגיוס, בטירונות בעיקר בריצות, במסעות, מתחת לפק"ל - אפילו
במסע הראשון - להכרת החגור - צחק והבדיחות התרוצצו.
ובקורס מכי"ם (עוד בטירונות היה מוכן שהוא בין אלו שיוצאים לקורס)
תמיד ידענו שבכיתה שהוא נמצא "הקטעים עפים". החבר'ה ספרו
(לא היינו באותה המחלקה) שהם היו מתגלגלים מהבדיחות שלו,
מההברקות, מההומור, מחידודי הלשון בינו לבין המכי"ם. ובכלל
בריצות, במסעות, מתחת לאלונקה תמיד מבודח עם הברקה תורנית.

לא שרתנו יחד כמכי"ם אך חזרנו ונפגשנו בקורס קצינים.
הוא הגיע מלא מרץ, התארגן על עצמו ועל המקלעון כשהבדיחות שוב
"עפות" לכל כוון. לא באשמתו חלה בצהבת וחזר לגדוד ---

ברפידים, לפני חציית התעלה, פגשתי את אורי וחממי. הם שספרו
לי איך מתי וכיצד קרה הדבר. אומר את האמת - אם היו בזמן המלחמה
רגעים של עליזות או מצבי רוח הרי מאותו הרגע, אצלי לפחות נדמה
היה שגם אלו אינם ושוב הכל חוזר להיות אפור וקודר.

"מלך בשר ודם שיוצא למלחמה... אבל מלכנו מלך מלכי המלכים
הקדוש ברוך הוא, מלך חפץ בחיים, אוהב שלום ורודף שלום ואוהב את
ישראל עמו, ומתוך אהבתו שאוהב אותנו ואנו מעטים כל אחד ואחד
מעמנו חשוב לפניו כלגיון שלם, לפי שאין לו הרבה להעמיד במקומו,
נפקד חס ושלום אחד מישראל באה פחת בלגיונותיו של המלך ובאה
חשות כח, כביכול, במלכות יתברך.

שהרי מלכותו חסרה לגיון אחד מלגיונותיו, ונתמעטה, חס ושלום
גדולתו יתברך ---

(מתוך "פתיחה לקדיש" לש"י עגנון)
ו"חבל על דאברין ולא משתכחין" (סנהדרין קיא)

ה' יקום דמו

זאב ארליך

בדומית הליל
כשקולות היקום נשמעים ממרחקים,
כשעולמי מתערפל
אני רואה את אריאל

עיניו מרצדות במשובה
כלורית שערן מקורזלת
בת שחוק את פניו מאירה
ושפתיו לוחשות לי דבר מה.

מה שלום משפחתי שואלני
מה שלום אורי, משה, איתן, ישראל...
מה אתם עושים
בצבא, עובדים, או לומדים?

שוחחנו על דא ועל הא
העלנו זכרונות
החלפנו בדיחות
כשעיני דומעות.

השעות חלפו מהר
והשחר החל להאיר,
מחכים לי עוד חבר'ה הוא אמר
הלילה אני מבקר את כולם.

ניסיתי לעכבו,
אך הוא הניח עלי את ידו
וברוך לחש אלי
אנחנו עוד נפגש, ונעלם.

אך האם הוא באמת נעלם
הן דמותו צפונה עמדי
לפניו ממיד אוכל לשפוך שיחי
ללא חשש אשר בליבי.

אבנר

מקדש לאריאל

"בת קול במקום אומרת:
- כל חללי ישראל בחרב הגויים
מובאים ברוח אל הכותל ירושלימה
ומשם למערת מלכנו דוד
ושם הם נאספים. עד בוא שילה--"

(א.צ. גרינצברג)

אריאל הי"ד היה ממיטב לגיונו של מלך, באפיו ובמעשיו. הוא היה
חדור אמונה בתורת ישראל, שתוצאתה - אהבת ארץ-ישראל. אולם
לאהבת הארץ היה גם מקור אחר. אריאל היה... ציוני. ציוניותו
נבעה מאותה התענינות ועשייה של מה שלדעתו היה חשוב וראוי
לעשותו. כך קרא החל וכלה, בהיותו בתיכון, את שני הכרכים
הגדולים של כתבי ארגון לח"י וכן התנדב בשרותו הצבאי לתפקידים
ולמשימות שבנקל יכול היה להמנע מהם.

אריאל אהב מעשים ומיעט בחשיבות ההטפה, ואכן התנהגותו
כחיל דתי השפיעה על הסובבים אותו. כחיל מאמין וציוני ידע,
שבהלחמו ברמת הגולן הוא נלחם על חי עם ישראל ועל ירושלים
בירתו הנצחית, מול אויב שוטם ואכזרי. אויב המביא לידי ביטוי
את שנאת הגויים הנצחית לניני אברהם מובטח המלכות.

אריאל היה מלא שמחת חיים, כביכול נתכנסו בשנותיו המעטות
כל אותן שמחות שלא זכה להן. ובשמחת-חיים זו הותיר, כחבריו,
צואה לעמו:

אל יראונו - בוכים הגויים, אל ישמעונו סופדים וגונחים
בגופים - שהכם - היאוש והם על ברכים צונחים;
אחרי תענוגם על הדם, אל יערב להם על הדמע
ואף לא בתנחומי הבלות של דבקי שעבוד ננחמה
מוטב כי כשלח טמון נשא בחבני חשבון
רגש ושכל אש און.
מוטב כי יראונו גויים, כראות עם בא מאש אלי אש,
היורע הרבה - תהום - דוי, אך אינו בתהום מתיאש.

(א.צ. גרינצברג)

תהא נשמתו צרורה בצרור החיים.

שלום המאירי

חכמינו ז"ל אמרו "לאחר שנים עשר חודש גזירה על המת
שישכח מן הלב... " אריאל אנחנו לא שכחנו!!!! ולא באנו כדי
לומר שמאמר חז"ל אינו נכון אלא להראות שזה קשה,

קשה לאבד חבר והוא רק בתחילת הדרך, קשה להפרד מעל ידיך
ולדעת כי לא תוסיף לראותו לעולם. קשה כי משהו חסר לך משהו
שהלך אתך במשך הרבה שנים ולפתע נקטע ונקטף, משהו שקוראים לו
אריאל.

הכרתי אותך היטב בסניף בני-עקיבא בשכונה, בתחילה בתור חניך
כאשר נוסד הסניף ואח"כ כעמוד התווך של הסניף. היית זה אתה
אריאל שדאג להביא מסלולים וציוד לטיולים אתה כמו ידיך סדרת
לנו את התאורה בסניף, לא הייתה שבת ארגון שידך לא הייתה בכל מה
שנעשה בה החל מעבודות רציניות הבאת דגלים ארגון וסדור הסניף
פלקטים וכו' ועד שטיפת הרצפות שנעשתה תמיד בדקות האחרונות
שלפני שבת.

אתה עם חוש ההומור האדיר שלך רכזת סביבך תמיד אנשים
כשאתה דן על אנשים ומאורעות בחיור על הפנים.

אח"כ התגייסת לנח"ל: טירונות, קורס מכי"ם, מ"כ בגדוד,
וקורס לקצינים, אותו לא סיימת עקב מחלת הצהבת שפגעה בך
ונאלצת לנטוש. זכור לי כי באותו זמן פניתי אליך ואמרתי לך כי
לאחר שמאמציך להיות קצין נכשלו ולא באשמתיך אלא מהשמים,
תעזוב את הגדוד ותעבור ליחידה ערפית ותתחיל לדאוג לעתיד שלך.-
אולם, תשובתך הייתה החלטית וחד משמעית "יש לי עוד הרבה
מה לעשות בגדוד גם בתור סמל". אכן היה לך הרבה מה לעשות,
הרבה מה לתרום וזאת ראינו במלחמה.

יצאת לחלץ חברה פצועים ולא חזרת, נפלת כאשר אתה מקיים
את אחד העקרונות הגדולים עליו משתת צה"ל: לא להשאיר פצועים
בשטח.

אריאל! זכרך מאתנו לא ימוש אנו ממשיכים בדרכך.

יהי זכרך ברוך!

אשר בהרב

לרבקה ומנס היקרים,

התלבטתי קשות לפני שהתחלתי לכתוב גלויה זו, אולם בסוף החלטתי לכתוב לכם למרות שעדיין לא יבשו הדמעות. הכאב קשה ואין מילים כדי לתאר אותו ומי אני שאוכל לעמוד בפניכם ולספר לכם מה קרה. יודעים אתם שחבר כמו אריאל לא היה לי ואיני מאמין שיהיה לי חבר כזה. לומר את האמת אני עדיין בשוק עצום. לא עכלתי את הרעיון שלא אראה יותר את אריאל. אין מילים וגם כושר ההתבטאות שלי דל כדי לתאר את מה שליבי מרגיש.

בתוך האבל הכבד שמחתי לשמוע שלפנינה נולד בן נ"י. ברור לכם מדוע לא הופעתי בבייתכם עד כה כיוון שלא יצאתי מאז הביתה ואני בפעילות מתמדת.

ודאי תרצו לשמוע מפי את כל הספור ואני מבטיח לעשות זאת כשישחררו אותי. אם קשה לכם אל תענו לי, אולם חשוב שתדעו שיש פה הרבה אנשים שלא ישכחו את אריאל אף פעם כיוון שאריאל היה משהו מיוחד, משהו שצריך להיות אמן או משורר כדי לכתוב עליו כמה מילים ואני לא כזה.

מקווה לראות אותכם בקרוב והמקום ינחם אתכם עם שאר אבלי ציון וירושלים.

אורי

1. The first part of the paper

describes the general situation of the country and the position of the various states. It also mentions the names of the principal cities and the names of the various tribes. The second part of the paper describes the history of the country and the various events which have taken place since the discovery of the country. The third part of the paper describes the present state of the country and the various improvements which have been made since the discovery of the country.

The fourth part of the paper describes the various tribes which inhabit the country and the various customs and habits of each tribe. The fifth part of the paper describes the various minerals which are found in the country and the various uses to which they are put.

The sixth part of the paper describes the various animals which are found in the country and the various uses to which they are put.

K23

משפחת ויסמן היקרה,

לצערי אין אנחנו מכירים איש את זולתו, שמי יצחק כנען
והייתי מפקד הפלוגה בה שירת בנכם ז"ל כסמל מחלקה.

לצערי לא יכולתי לכתוב אליכם קודם, מאחר ונפגעת בעיניים,
אך כרגע אני נמצא כבר בשלבים האחרונים של בית החולים ומקווה
מאוד לבקר אתכם בקרוב - ברגע שאוכל להסתובב.

למעשה אינני יודע בדיוק מה, ואיך לכתוב לכם וליתר המשפחות
השכולות בפלוגה, אך אני חש שעלי לכתוב משהו, להביע במשהו
את רגשותי למשפחות החיילים אתם שירתתי, וביחוד למשפחות של
אנשי סגל הפלוגה שנפלו.

את אריאל הכרתי זמן קצר יחסית, מספר חודשים בסך הכל,
אך למרות הזמן הקצר בו עבדנו יחד אין לי ספק שיצא לנו להכיר
היטב איש את רעהו.

בצבא, וביחוד בפלוגת צנחנים, הנמצאת רוב הזמן בשדה,
בתנאים קשים של אימונים מפרכים ותנאי מחייה קשים, גורם הזמן
הקצר אינו משפיע ותוך ימים ספורים של עבודה משותפת נופלות
כל המחיצות בסגל הפלוגה. כל אחד רואה את רעהו במצבים הקשים,
והתלות ההדדית שלנו זה בזה, החל במפקד הפלוגה וכלה בפקידה
הפלוגתית היא כה גדולה, וכה חשובה שהיחסים נרקמים ומתהדרקים
עד שפשוט אי אפשר אחד בלי השני.

אריאל נחשב בפלוגה לסמל מבריק, מבחינת כשרונו הטכני
ושכלו החריף, נערץ על-ידי חיילי מחלקתו ביחוד בזכות עבודתו
הרבה. למרות שהיה נחשב לאחד "השובבים" בסגל, ידע תמיד לשלב
את חוש ההומור והשובבות בעבודה, בדאגה, ובמסירות למחלקה,
שהרי מפקד קונה את מעמדו - וביחוד סמל מחלקה, ע"י עבודה מרובה,
דוגמא אישית ודאגה בלתי פוסקת לחיילי המחלקה מכל הבחינות, החל
בהחלפת ציוד מתבלה בשעות הלילה המאוחרות אחרי האימונים, דרך
דאגה תמידית לכמות אוכל וציוד אימונים, וכלה בשמיעה וטיפול
בבעיות אישיות של כל חייל וחייל.

לא פעם ולא פעמיים ביחוד כשהייתי סמ"פ, יצא לי "להתחנך" קצת עם אריאל, ביחוד בישיבות הסגל המתארכות, בהן היה מרבה להתברך ולהשתובב לפעמים יתר על המידה.

תמיד בשעת האימונים היה מוצא לו אילתורים שונים ומשחקים - (ביחוד כשהיה סמל מחלקת החבלה) ותמיד היו לו כל מיני המצאות והברקות שלא תמיד מצאו חן בעינינו.

אבל היה ברור שאפשר לסמוך עליו בעיניים עצומות, והגיעו דברים לידי כך, ביחוד כשעלינו לקו, שבכלל כבר לא אמרתי לו מה לעשות עם המחלקה, בידיעה ברורה ובטוחה שהכל יעשה, ועל הצד הטוב ביותר.

אפשר לכתוב עוד המון על מקרים שהיו, על מעשים אופייניים ועל העבודה המשופת - אני באמת מקווה להפגש בקורב וקצת להעלות, ולשוחח.

בטוח שתהיו חזקים, להתראות.

יצחק כנען

את אריאל הי"ד לא הכרתי כאזרח, כחבר גרעין, אלא כאיש צבא. הוא בא לגדוד והגיע אלי בתפקיד של מפקד כיתה, תכונותיו כמפקד תרמו לכך שיומלץ לשמש סמל מחלקה, וזאת לא רק בזכות היותו חייל/מפקד טוב, אלא בעיקר הודות למספר תכונות אישיות שאינן כה מצויות. -

אישיותו ותכונותיו התבלטו במיוחד ביחסו אל חבריו לגרעין, שהוא הפך להיות מפקדם אולי גם נאלץ היה לעמוד בפני ניגודים שבין תפקידו כמפקד לבין היותו חבר לחייליו בחיים האזרחיים. במיוחד זכור לי יושרו המוחלט. ידעתי, שכל מילה מפיו, כל דיווח היה נכון עד לפרט האחרון. כך כלפי כמפקדו, וכך כלפי חבריו.

אהב את הצדק מעל לכל. ברגע שחש, שחייל מפיקודיו צודק בענין שלא היה נראה לי כמפקד המחלקה, עמד לצידו ולא היה מוכן שיעשה לאותו חייל אי-צדק.

מתגאה היה באביו, קצין הקבע, והעריך את תרומתו לצבא. אכן אריאל התלבט לא פעם בדבר המשך שירותו לאחר סיום תקופת החובה.

אריאל שימש דוגמא לא רק בדבריו אלא גם במעשיו: באימונים דרש מעצמו אותו מאמץ אשר דרש מחייליו, יצא מצויד ועמוס כמותם, והקפיד על עצמו בביצוע כל הפרטים, שנדרשו מחייליו.

למרות שבעצמו התקשה לעיתים - כמו כל חייל אחר בעמידה במאמץ שנדרש ממנו, הרי מוכן מאליו היה עבורו, גם במצב זה להוסיף לחגורו הכבד עוד את המשא של חבריו, או שהיה מסייע בידם, מושכם ודוחפם ובלבד שיחזיקו מעמד וימלא את המשימה.

אם קרה - לעיתים רחוקות - שלא הופיע בבוקר לתפקיד, הרי מצאתי אותו עומד בחדרו בתפילה, שבלעדיה לא התחיל את יומו. זכורני, כשאמרו לי שאריאל נפל, הופיעה לנגד עיני דמותו ליד אוהלו והוא עטור תפילין ומסתכל על מחלקתו המתארגנת למסדר הבוקר.

בנפילתו לא נפל רק חייל, אלא נפל אדם יקר.

- יהי זכרו ברוך -

עתניאל שכטר

סמל מחלקה אריאל ויסמן - פיץ

פיץ - למה דוקא פיץ אחד לא ידע. החברים שלו קראו לו פיץ ובשבילנו היה "המפקד".

הכרות ראשונית ביננו נערכה משהגיעה הפלוגה שלנו לגדוד, בשבילנו הוא היה סמל המחלקה או "המפקד". תחילה הכרנו אותו באופן שטחי מאוד והוא עשה עלינו רושם קשוח, אולם אחרי חיים משותפים משך זמן קצר למדנו להכירו היטב. למדנו לדעת למה בדיוק הוא מתכוון כשהוא מתיז את אותו חיוך מסוים, ובכלל היתה לו דרך וגישה מיוחדים מאוד כלפי החברה.

בין אנשי הסגל שהכרנו הוא היה המיוחד. בדרך משלו, ולמדנו של "פיץ" אי אפשר לסרב ולא משום עונש שהיה צפוי לנו אלא פשוט משום שהיה כל כך כן, ומשכנע ואומר את דבריו בטון שאי אפשר היה לערער עליו. מפיץ למדנו שלא קיים דבר שהוא בלתי אפשרי להשגה. יש דברים שקשה להשיגם, יש דברים שקשה מאוד להשיגם אבל בעזרת רצון ניתן להשיג הכל.

במשך חמשת החודשים שחינו יחד למדנו מ"פיץ" המון. גילינו שהוא אדם היודע ומתמצא בשטחים רבים. לא פעם אמר לנו המ"מ: "חברה תלמדו ממנו, ויש מה ללמוד - בחור מלא כרמון". לעיתים בהרצאות כשהמ"מ עצמו לא היה בטוח בקשר לדבר מסוים היה פונה אל פיץ "פיץ, מה באמת העניין?"

למרות תכונותיו לא היה פיץ גאוותן. הוא לא התפאר בידיעותיו מה שידע היה קודם כל מתוך עינינו האישי בנושא.

גם דרך העונשים שפיץ נהג "להעניק" לנו היתה מיוחדת ומקורית. באימון קליעה, בסנור, עשו הלק מהחברה מעשה קונדס. פיץ על מנת להענישם, פקד עליהם לקחת רמון עשן, לרוץ אל ג' כל מסויים, להפעיל שם את הרמון, ותוך פרק זמן מסויים לחזור בחזרה. משחזרו חייך וציין: טוב, כיוון שעמדתם בזמנים עשו זאת שוב. הוא שלח אותנו אל העונש בחיוך ולא מתוך כעס או טינה.

בקורס צניחה, נדבק אלינו הכנוי "מחלקת שירה". שכן לכל מקום בו הגענו קודם כל פצחנו בשירה. אחד השירים הפופולריים שלנו היה "גם סמל גם מ"מ, הם כמו אבא כמו אם". פיץ חייך חיוך מיוחד כששמע אותנו שרים את השיר. חיוך שהיה בו הרבה מן האמת. כאן בקורס כמחלקת חבלה דאג פיץ שנשמור על מחסן התחמושת, ואנחנו בתור מחלקת חבלה

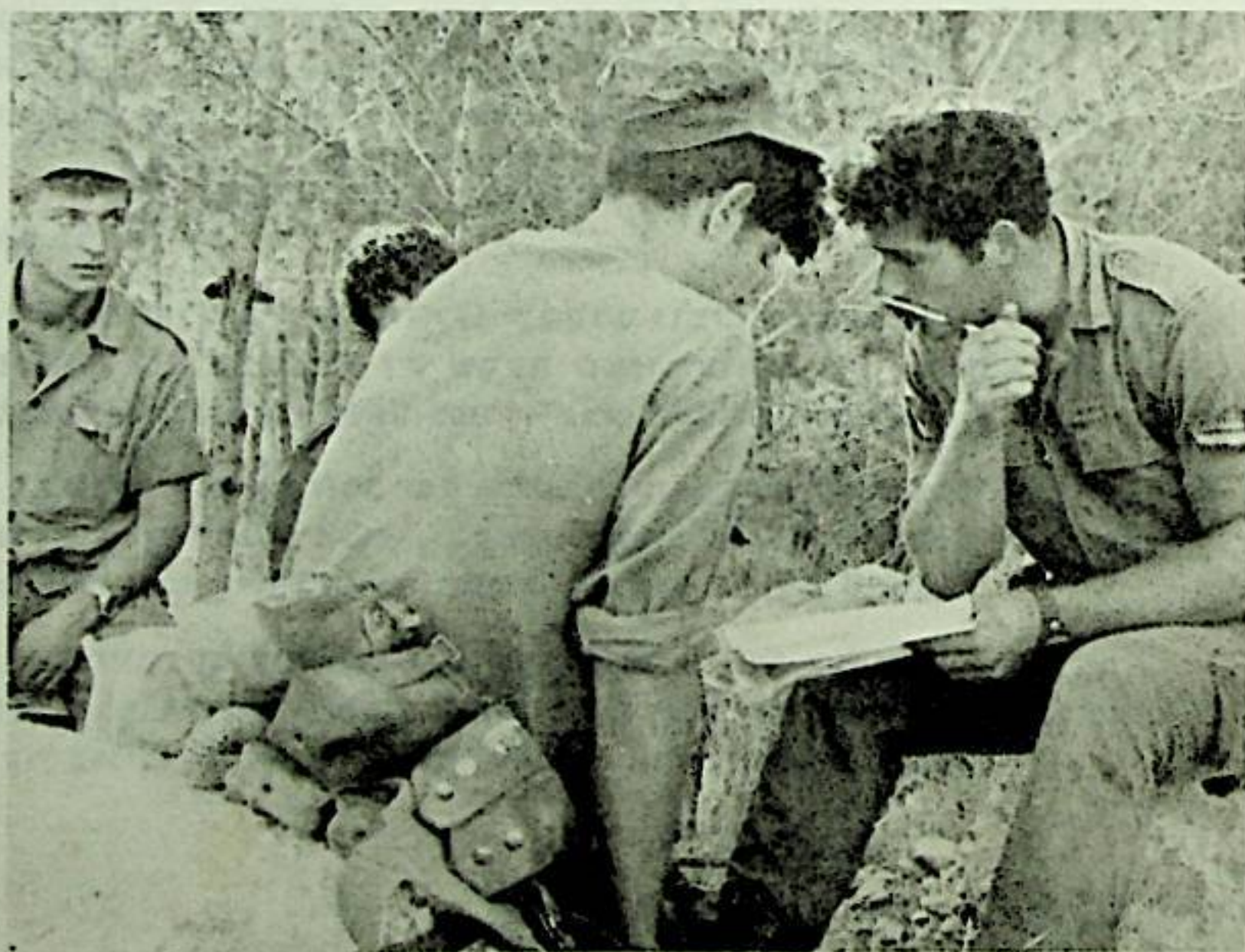
מפיץ למדנו עוד משפט קצר "טוב שיהיה!" אחרי הקורס
היתה משמעות מיוחדת ל"טוב שיהיה" של פיץ.

הזמן עבר, ובינתיים הגענו לתקופת "המבצעים" ברמה.
לפני שחלקו אותנו למוצבים נקראנו לכינוס מחלקתי. המ"מ ופיץ
ביקשו מאתנו לקרוא להם בשם הפרטי. אחרי שהורגלנו לקרוא
להם בשם "המפקד" היה לנו די קשה ואז פנה רוני ז"ל אל פיץ
ואמר: "איזה מן שם זה פיץ? מילא, שמוליק, איציק אבל פיץ???"
פיץ חיך את החיוך המיוחד שלו ורוני ירד ל-40. לקח לנו מעט
זמן אבל בסוף התרגלנו.

ביום הכפורים קיבלנו את ההודעה על הכוננות בבהכנ"ס.
פיץ היה בחור דתי שמעולם לא חסך בתפילה ולא ויתר עליה.
חלק מאתנו יצאו מיד לתל-סאקי שם התחלנו לחוש מה היא אש אמיתי
אמיתית. ישבנו על התל וחכינו לחילוף. ביום ראשון בבוקר נשלחו
שלושה זחל"מים לחלץ אותנו על אחד מהם היה פיץ. הם נתקלו
בכוח שריון וחי"ר סוריים ובקרוב שהתפתח ביניהם נפל פיץ,
נפל בנסיונו לחלץ את פיקודיו - חבריו.

אביטל שלמה

ת.נ.צ.ב.ה.

אריאל!

הכרותנו הראשונה הייתה עוד בשחר ילדותנו, תוך כדי פעילות
בתנועת בני-עקיבא, נפגשנו במסעות ומחנות ויחסי ידידות נרקמו
בינינו. אני זוכר שכבר בהתחלה הדבר הראשון שהרשים אותי היה
חוש ההומור המפותח שלך, תמיד היית מבסוט ומלא שמחה.

אני זוכר בברור את אותו מחנה בו הדרכנו שנינו ביחד ויצאנו
לטייל. רצינו לקנות משהו לאכול ואז אתה הוצאת את כספך,
נתת לי אותו ואמרת לי, זהו מעכשיו כספנו משותף וכל הוצאה על
חשבון שנינו, אמרת ושכנעת אותי.

בשנים האחרונות בעקבות המרחק הגיאוגרפי בינינו לא יצא לנו
הרבה להפגש. באותם פעמים בהן נפגשנו, תמיד זרקת כמתוך השרוול
הלצות מתובלות בחריפות.

כשהגעתי לגדוד 50 מה רבה הייתה שמחתי כשהתברר לי שאצטרך
להיות חייל שלך. לרגע לא חששתי מאי נעימות בעקבות זה שעד כה
היינו חברים, וכעת אני צריך להיות חייל שלך. ידעת להלך בצורה
נפלאה על הקו הדק בין האפשרות להיות חבר ובין הצורך להיות
מפקד.

אהבנו אותך אריאל - כולנו, כל פיקודיך. תמיד דאגת לנו
ועזרת לנו. היית מלא טוב לב. השתדלת לא להענישנו למרות שהיינו
ראויים לזה, וגם שם בצבא התבלטת בחוש ההומור הנפלא שלך,
בחריפות תשובותיך, וברעיונות המשוננים שצצו תמיד בראשך.

אני זוכר שהיו לי מספר פעמים בעיות אישיות, ואיך שאתה
רצת ודאגת לי.

היית חייל מצויין וידענו שבקרוב נוכל ללכת אחריו ללא מורא.
במלחמת יום הכפורים רק שמעת שאנו נצורים מיד כיאה לדרכך
קפצת על הנגמ"ש ויצאת בחרוף נפש לנסות להצילנו.

למרות המספר הרב של החיילים הסוריים לא נטשת אותנו וניסית
לפרוץ דרך להגיע אלינו, נלחמת בעוז רוח. אך המספר הרב של
החיילים הסוריים והציוד הסורי הכריעו אותכם לבסוף.

הדמעות זולגות מעיני כשאני חייב לכתוב עליך בצורת עבר.
אך דע לך אריאל - תמיד תהיה עמנו בכל אשר נפנה, מקומך לא
יפקד בינינו רק גופך הגשמי איננו, אך אתה נמצא אתנו.

ה' יקום דמך

חברך וחילך ליחידה
לויזי

אורח חשוב הגיע להאחזות ניצב הוא לפנינו:
גבר בר מוצק, בלורית מקורזלת, שפם עבות חום אדמוני,
עיניים חושבות, חיוך מבוש

- אתה אוהב לטרטר חיילים?
- תשמע - אריאל משפיל את עיניו מטה - יש 3 סוגי
מכ"ים אצלנו. (מחייך) ו-יש 3 סוגי כיתות.

אחד: זה שקם בבקר, מצוין בדף השמי שלו עיגול
סביב לכמה שמות ואומר: את אלו אני מתקיל היום
(שרש ת.ק.ל. בנין סביל) ואחרי שעה אתה רואה
את כל הכתה מקיפה 7 פעמים את יריחו (!) עם פק"ל
תד"ל, נשק, כובע פלדה וכו' (יש היום כבר
תרגילים חדשים אבל זה נשאר אותו עקרון -
הוא מוסיף לעצמו).

השני: - ממוצע.

השלישי: - זה שלא אוהב לטרטר חיילים, וזה אני.

כולם מגיעים לאותה תוצאה - כל 3 הכיתות.

אפשר לעשות עבודת מחקר על שלושת סוגי הכיתות
הללו, אבל אני אחרי הגדוד הגעתי למסקנה שחייל טוב
הוא זה שמרגיש טוב

(מתוך "עלי על" - כסלו תשל"ג, בטאון "נח"ל על")

צ ה ל
ד. צ. 3050
כ"א טבת תשל"ד
15 ינואר 1974

להוריו של סמ"ר ויסמן אריאל ז"ל

אריאל נפל בקרב על הרמה ביום י"א תשרי תשל"ד
7 באוקטובר, 1973.

כמפקד הגדוד בו נפל בכם רואה אני לעצמי חובה קדושה
וזכות נעלה להשתתף באבלכם.

בנכם נמנה עם אותם מעטים שעמדו מול התקפות האוייב
ביום הכפורים, ובלמו התקרבותם לליכה של ארצנו. בנשקם
הדל וכביהם האנוחה - היונקים ממורשת הגבורה של המכבים
ומגיני מצדה, לוחמי הגיטאות ומלחמת השחרור, לוחמי סיני
ואחיהם הצנחנים - הוסיפו פרק מלא הון וגבורה להסטוריה
היהודית.

יודע אני שאין בכל אלה כדי לנחם, חשם אני מפקדיו
וחבריו לנשק את הפאב שבשכול, כי הכדנו את אריאל גם
יום קרב כאדם, כמפקד כחבר משלנו היה ויקר לכולנו.
אנו מזכינו לא נשכח את אלו שנפלו.

בשמים לא לפס ולא לנו, אך היו נאים על שזביהם
לגדל וללמדנו כאריאל.

כואב את כאבכם
בכבוד ובהוקרה

יורם יאיר סא"ל
מג"ד 50

"ואוה אתכם...."

פז ב'ט

במקום אשר

פז

בקשו שאכתוב על אריאל, לכולם קשה לכתוב, אבל מוזר, דוקא לי לא קשה כל-כך. בשבילי אריאל היה מישהו שאפשר שהיה לדבר אתו במכתבים, לשמוע את הקול מתחת לשפם, צוחק קמעה - אך רציני הרבה. הפעם זה יהיה מעין מכתב בידיעה שאריאל לא יקראנו.

אני מרגישה שצריך לספר מחדש, שוב ושוב מי הוא אריאל. קשה לי לספר על אריאל כעל מישהו ש"היה"....

אריאל - איזשהו חבר מצחיק של צבימי מבית-הספר, מין בחור כזה שצבימי נהנה לצחוק אתו ולשיר אתו, זהו אריאל בשבילי, מתוך הספורים.

במציאות, לראשונה - אריאל (ואז כבר נודע לי הכנוי המצחיק של פיץ על כל גלגוליו) בירושלים, בוועידה הארצית של בני-עקיבא. פגישה חטופה ללא טקס הכרות רשמי, ללא מילים מיותרות - אבל הצחוק! הצחוק הזה בעיניים עם החיוך על הפנים - ותו לא.

זהו אריאל. מעתה ואילך, אריאל לומד להכיר אותי ואני אותו בהזדמנויות שונות. כבת, שמתי לב שהוא בישן ביחס לנושא הבנות. אבל משהו נהדר שבו מושך בכל זאת את כולן.

משום מה, קשה לי לכתוב על אריאל משהו מאורגן ומסוגנן יפה. אני מרגישה עתה בכוחי שורות אלו כאילו כותבת מכתב לאריאל בטירונות או בקורס מכי"ס, כותבת אל מישהו המבין בחצי מלה - כל-כך הרבה משמעויות בלי מלה מיותרת.

לכתוב לאריאל זה כאילו לדבר אתו. אתה מרגיש שאתה יכול לספר לו הכל, החל מהצרות המעיקות עליך, לבדיחה הקטנה ביותר, ועד חוויה הטפשית ביותר שקרתה לך אותו היום. אתה חש שתמיד תמצא אותו מקשיב לך, נהנה מכל מילה, מתייחס בכובד ראש וברצינות כשצריך, שומר סוד - ויודע תמיד לעודד במלה טובה, הכל מתוך הלצה ובדיחות הדעת. ושוב כבת, התפלאתי לראשונה כששמעתי את התפעלותך מפרטים קטנים כמו רקפת נהדרת שראה בדרך במסע מפרך או נוף מרהיב עין בתרגיל בצבא. וכל זאת ללא שמץ מליצה, ללא הרגשה שזה מיותר או לא נאה לבחור! הרגשתי שהוא באמת מתפעל מהדברים היפים בעולם שלנו, דבר שסייע לו להתגבר על כל הקשיים, על ההרגשה שקשה וצריך לגמור למרות הכל!

אולי לא נכון יהיה לומר שאריאל הוא סופר או בעל נפש פיוטית אבל קשה למצוא את המלים המתאימות כדי לתאר את הנפש המיוחדת שלו, משהו יש בו משהו מן המשורר: יודע לשים לב למלים היפות ולמה שמסתתר מאחוריהן; חובב מוסיקה ונהנה ממנה יותר ממה שאנו רגילים לראות אצל עצמנו.

אריאל נתפס אצלי במיוחד בתשומת הלב שהקדיש לשירים ולספרות יפה.

בשעת מפגש - רעים תמיד יודע לומר: "למה הפרצוף הנפוח הזה, אה אסתי?" ואז, אתה לא יכול שלא לפרוץ בצחוק יחד אתו.

את אריאל בצבא הכרתי דרך המכתבים, בשעות הקשות של לאחר מסע אלונקות או לאחר אמון מפרך כשלכל אחד בא החשק לברוח, לעזוב הכל, כשרע על הנשמה - והוא עם עדוד עצמי ומלה של צחוק יודע להפוך את הענין הלא נוח - למשהו חולף אשר צוחקים עליו אחר-כך כעל חויה נעימה שחלפה.

אף פעם לא שמעתי על אריאל - מעצמו, תמיד מספורים של חברים - אבל לא היו צריכים לספר. ידעתי כל העת שעל אריאל ניתן לסמוך בכל גם כשהצטרך לעזוב את קורס הקצינים בגלל מחלת הצהבת, קבל הכל ברוח טובה עם הצחוק הנפלא על הפנים ואף ידע לעודד את הסובבים אותו הדואגים לו.

שבוע לפני המלחמה נפגשים ביחד וצוחקים, כמו תמיד. מלחמה. דאגה לאריאל. לא הגיע מכתב. שלחתי חבילה עם מכתב בידיעה שלא אצליח לעודד את הבחור, הוא ודאי מעודד את כולם ואת עצמו... אבל, הידיעה מגיעה גם אלי.

קשה לתפוס. בעצם, עדיין לא תפסתי, עדיין מרגישה שהוא יבוא, פשוט לא הגיע השבת הביתה....

צוחקים בחברת חברים שבאים הביתה - אבל חסר הצחוק, הצחוק הנפלא בעיניים והמלה של אריאל.

קשה לכתוב על משהו שהיה. טוב יותר לכתוב על אריאל שנמצא אתנו, ולא רק זכרו. אלא כל חויה שעוברת עלינו אפשר לקשרה עם תגובה שהיתה מצופה ממנו משהו בסגנון של אריאל - צחוק ורצינות נמזגים ביחד בדמות של הבחור הזה. אתה לא יכול שלא להרגיש נכון, כשאתה בא לספר עליו.

זוכרת שכתב לי אי פעם שאיננו אוהב את הספורים "עלי": נדמה לעצמנו שאנחנו מדברים אתו, משוחחים כך כבדרך אגב - ומנסים לשמוע את התגובה האופיינית - הלצה חביבה היוצאת מתוך הלב החם בנימת סלחנות, חיבה וטוב לב.

אסתי

23.9.71

לאסתי שלום,

מה אני לך, הצלת אותי. היום בבת אחת הגיע דואר של שבועיים וכמעט נפלתי מהערמה.

מתוך המון מכתבים כולם חוץ מאחד (ברצינות) היו אותו דבר. "מה נשמע", "שלום חייל", "להתראות חייל" שיחנקו כולם. אחרי שהקאתי שמונה פעמים התחלתי לקרוא את המכתב שלך ונהיה לי קצת טוב על הנשמה (קצת). פר למה כל הטוקמקים מעתיקים את המכתבים אחד מהשני? ...

... טוב אז שכחתי לשאול מה נשמע. אז מה נשמע? אצלנו די חרה (שלשול) חוץ מזה מליון זכוכים מסתובבים בכל החורים (כולם) וחם ועוד פעם חרה אבל זה עוד מעט נגמר. ראש השנה היה היה כזה מסכן עד שכמעט חשבתי שתשל"א התחלפה עם תשל"ל ולא עם תשל"ב. הדבר היחידי שטוב כאן זה המצופים אבל גם הם כבר יצאו מהאוזניים.

בחייך, אם יש לך שירים אז תשלחי למה שאני מוקף כאן בעדת מוגבלים שקוראים מהבוקר עד הערב ביל קרטרים (לא כולם אבל מספיק בשביל לקלקל את האוירה. הכתב המחורבן זה בגלל שאני כותר על הרגל) ...

... איפה הפסקתי? אה, כן, פר המוח כאן לא עובד יתר על המידה וחץ מכמה שעות שמירה בלילה שבהם חושבים על כל מיני דברים כאלה מהספרים אז הרוח נחה לה כל היום. הבאתי מהבית קצת ספרות בנושא אבל זה נגמר פול מהר ואין לי כבר מה לקרוא (דרך אנב, קראתי פול שיר - אהבת שמשון של לאה גולדברג אם יזדמן לך אז תציצי, אי אפשר להעתיק אותו כי הוא פול ארוך) אז לענין כל מה שאת חושבת שזה ראוי לקריאה אז תשלחי (מספיק רציני בשבילך?) ...

בע"ה

יום ג' בלילה בלילה

לצבימי שלום,

מסיבות שאינן תלויות בי התגלגלו אלי עשר דקות חופשיות
מתוכן אני מקדיש לך 45 שניות: נו אז מה נשמע? (את כל הכותרת
אתה יכול לקרוא מהמכתב הקודם אז ניגש ישר לענין).....

.... אנחנו פותחים כאן אגודה חדשה בשם אגודת שטוחי הבטן.
מתקבלים חברים רק אנשים רעבים שהורידו לפחות 7 ס"מ מאזור
החלציים. אני נשיא הכבוד של האגודה

.... מה אניד לך זה לא הכיף הכי גדול להיות חייל אם כבר
ללכת לצבא אז יותר טוב ללכת לח"ן

בברכת חגורה קצר

אריאל

נ.ב. איפה העונה?

נ.ב.ב. כמה שגיאות יש לי? כתבתי את המכתב על עיור.

נ.נ. זהו זה.

בע"ה

14.1.71

אהלן

חנטריש כזה עוד לא ראיתי בחיים שלי. הם יורים גם בסוסים.
קודם כל זה לא "סוסים" אלא רק סוס אחד (בקושי) וגם אותו רואים
רק כרקע לשמות השחקנים (כמו "האוטו תנובה" בתעלת בלאומילך).
הקהל הישראלי הפיקח שם לב שהוא עומד להיות מרומה וכבר
מתחילה החל הדור הצעיר לדרוש בקול רב את הסוסים.
חסה. במעריב היה כתוב שיש בסרט הזה "בשורה". היו דוקא
שתיים. הראשונה לפני ההפסקה כשאורי בישר לי שהסרט עולה
שלש לירות והשניה אחרי ההפסקה דוקא כשבשרתי לאורי שהלך
הכסף

להתראות

אריאל

... בסך הכל בצבא לא כל כך חרה כמו שחושבים ,
רק מה כל העסק לא כל כך מעניין ...

... צחוק הגורל הוא שאף אחד לא מחפש כאן את השלוח.
אומנם כולם מתבישים להגיד שהם מבסוטים לקרוע את התחת
אבל אחרי כל קריעה כל אחד נהיה גבוה בעשרה ס"מ ומרגיש
כמו נפוליון אחרי שכבש חצי עולם ...

להתראות

אריאל

נ.ב. ד"ש לצבימי (כזה חזק)
נ.ב.ב. אל תשכחי לשלוח קצת שירים וכדומה. אם אין לך
חשק לכתוב מכתבים אז תשלחי אותם בדד, זה בסדר
גם אני לא נהנה כל כך ללכלך את הניר.
נ.ג. הולכים לאכול להתראות.

שתיהם ילן שנה
כחן הפריצות של
של אהרון

© PALPHOT 80-9005

ד' - ה' תשרי תשל"ב

... לפני עשר דקות התחלף כאן יום. אני בטח האדם הנורמלי
היחיד שלא ישן בשעה הזאת. אבל מה לעשות, צריך לשמור
על המולדת שלא תברח. היום קבלתי מכתב מ-
מה אגיד לך, הילדה כשרונית תתן לה לעבוד על-יד בית
המשפט לכתוב מכתבים. הכשרון ממש נשפך מהמכתב...

... הרגע ספרו לי פרק מעלילות הנער. הנער קם לשמירה
באישון לילה ושכח שהניח את משקפיו בתוך הכובה. הנאשם
לבש את הכובע על ראשו ובמשך יותר מרבע שעה קילל את
כל הנוכחים שנבכו לו את משקפיו.
אין ודאות בקשר לסיום העלילה. יש אומרים שכוחות משטרה
בליווי כלבי גישה מצאו את המשקפיים ויש הטוענים שעקב
גודת רגילה הרים הנ"ל את כובעו וגילה את המשקפיים.
כך או כך סיפור זה מצביע על פיקחותו הרבה וחריפות מוחו
של בעל המשקפיים שעד רגע זה לא חדל מלהתפעל מעצמו...

... וכבר הכוכבים קורצים ממעל ואני רועד מתחת.
המכתב נגמר וגם הפנאי...

13.10.71

לצבימי שלום,

המכתב הזה זה עונש שלך. תיכף יתחילו השורות להתעקם
וזה בגלל ששלחת לי בלוק בלי שורות.

כל פעם שיש אות ארוכה (ת) זה כשאני מגרש את הזכוכים
המחורבנים האלה...

...נו, אז צריך לעשות עוד משהו חוץ מלכתוב מכתבים.

ד"ש חם לאסתי

להתראות

אריאל

22.11.71

לאסתי הברכה,

לפני בערך שעה התחלף יום ואז בדיוק נזכרתי להתחיל לכתוב.
נו, אז זהו זה. אנחנו מחכים עכשיו למסדר נוסף ובינתיים התישבותי
והתחלתי לזבל. הכוכבים קורצים ממעל אבל לא רואים אותם כי
העננים מסתירים לעננים. זה קצת כואב שהם מסתירים ולכן מדי
שתי דקות הם פורצים בבכי. אנחנו מיד עוברים לשחיה קלה
ובסוף זה עובר...

... עוד לא קרה לי כזה מכתב, 90% זיכולים...

ד"ש לצבימי

להתראות

אריאל

4.12.71

... אני כאן הולך ומתנוון רוחנית, ואם לא תשלח לי כמה
ספרי בדיחות וכדומה לריענון תחיל לקבל ממני מכתבים נוסח
פרקי היום בתנ"ך...

... מה אני לך, מהטירונות לכאן לא חל שיפור רציני.
מה שכן, העסק כאן הרבה יותר מקצועי. מה שמעצבן זה שאנשים
כאן לוקחים את כל העסק ברצינות וממש מפחיד איך אנשים
מבוגרים, חכמים ומשכילים יושבים ימים שלמים וחושבים ברצינות
איך להרוג אחד את השני אבל אומרים שמתרגלים גם לזה.

יש כאן דבר אחד ששום טרטור לא יהרוס אותו וזה הנוף.
החבר'ה רצים קילומטרים רבים ואחרי הריצה על מה שהם
מדברים זה על הנוף. ממש יפה כאן, חוץ מזה אנחנו היינו במקומות
יפים וזה נחמד להקרע בנוף יפה...

9.12.71

יש צבימי,

הקורס הזה מתחיל להשתולל השבוע. ביום ראשון יצאנו לשדה ואחנו יצאה גם השמש. לפנות ערב נשבר לשמש ונשארו בשדה לבד. בערך ב-2.00 בלילה הציע מישהו שנחפור תעלות מסביב לאוהלים ואכן חפרנו גם חפרנו. רק הלכנו לישון וכבר בא הגשם, אחרי רבע שעה גילינו מים. הם פשוט הזדחלו מתחת ליריעה ודגדגו לי את כפות הרגלים. הסתייגנו מהם חרש ועברנו לסדר היום.

באותם רגעים של התרוממות הנפש ספרתי לשכני אנדת ילדים יפה על צנחן נחמד שהתעורר בליל גשם ואוהלו אינו עימו, וכמו באגדות הכל התקיים. אחרי חצי שעה העיר שכני אותי ואת תשומת לבי לעובדה שאנו מכוסים בזפת השמים בלבד. מיד התחיל הבכי. המלאכים בדאותם אותנו בעונינו פרצו בבכי וגם אלקים לא טמן ידו בכוס. דמעותיהם החמימות התגלגלו מהשמים ארצה והרוו את האדמה הצמאה. זה היה ביום ראשון. יום שני לא היה שונה בהרבה חוץ מזה שלא היה כבר שום דבר יבש שהיה יכול להרטב. וככה חלה עברה לה כל הסדרה.

נו, אחרי שנתתי פורקן מה לכל המעיק עלי אתכבד לשאול לשלום כבודו, העזרה(כנגד) בישרה לי שהאדון עסוק וכי יש לראות כמחמאה כל מילה היוצאת תחת ידו.

מזג האויר הזליף לא גרע במלוא הנימה מהקצב הרצחני של הקורס הזה, וזה ממש מענין איך אנשים הולכים ומתפסכים מרגע לרגע.

10.12.71

זה היה אתמול. היום אני ממשיך ואולי עוד אמלא את כל הלוח.
אתמול כל הלילה היה לנו מסדר מ"פ וכמעט יצאנו הביתה. בסוף
אמר ה"נבל" המסדר היה טוב מאד, מחר כולם עולים על ב'
(יעני בצה"ל: אין בית) עכשיו יושבים בשעור וכולם ממורמרים.
חרה. עוד מעט ירד אלינו יום שבת הטוב(מהשיר). נשבר לי,
אני הולך לישון. ד"ש לכולם ותכתוב.

שבת שלום

אריאל

נ.ב. אולי אולי בשבת הבאה, חזיר

... כשחושבים שזה צריך להמשך עוד כמה חודשים ארוכים נהיה
לי חושך בעצמות.

שום דבר לא עוזר, פשוט קר כאן

אין ביירה !!
הפלאם האן ח'יב—
ל'ה'— שנה קובה.
היף.

בע"ה

24.12.71

שלום אסתי,

...מה שנחמד אצלנו - חיל רגלים - זה שאנחנו נמצאים על-יד
אמא אדמה. אחרי הרבה זמן של בכי וקור וגשם מתרגלים כבר
ומחחילים לראות דברים יפים שהפסקנו לראות בגיל 6 בערך. מה
שהורג את הנשמה אחרי הנוף הנהדר זה הפרחים. ממש יפה לשכב
על-יד רקפת נהדרת שהיא דרך אגב, יפה בדיוק כמו שמציירים
אותה בספרים, או הסתונית היפה וכו' וכו'...

...חג החנוכה היה ממש נחמד. אומנם לא אכלנו לביבות
וסופגניות אבל כשהדלקנו נרות היה ממש חג בכל המחלקה של
הכופרים. המון חברה נדלקו ממש כמו בספרים ובאו להדליק כל
ערב ולשיר משירי החג (נר-לי).

בליל השמיני יצאנו למסע ותכננו להדליק כשנחזור. אבל מה
לעשות והמסע נגמר אחרי ארבעה ימים? ככה נדפק לנו יום אחד
מחנוכה.

מה שנחמד כאן זה החנוכיות שהחברה עשו מכל מיני אביזרי
מלחמה (איזו שפה) ממש אומנות.

כמו בשירים, עוד מעט ירד עלינו יום שבת הטוב וגם נשברת לי
היד לכתוב בלורד המסריח הזה, אזי:

ד"ש לכולם ממני
להתראות (עוד חודש)

אריאל

25.12.71

...שמע הלך כאן שמח היום. הלכתי לבית הכנסת ובדרך
עבר על-ידי ענן. כזה מתוק ויפה ולבן ממש מותק...

...איזה מזל שהצלחתי להתחמק מהמטבח. היתה שם
גבעה של כלים בגודל של גבעתיים...

...הולכים לחטוף זריקות. אלו כנראה המילים האחרונות.

ד"ש לכולם

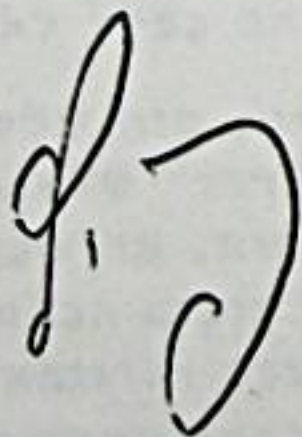
אריאל

30.12.71

...שנה טובה. שלשום ואתמול התחלפה שנה.
חודשים עוד יעברו עד שהמכתב הזה ישלח. פשוט הדואר
לא מגיע לכאן.

צורת החיים השתנתה לבלי הכר אבל משום מה לא השתנה
היחס. פשוט יש כאן אנשים מהגדולים שבהם, שעדיין
לא תופסים בדיוק מה אנחנו עושים כאן וממשיכים לשחק כאן
משחקים שמזמן עבר זמנם...

התקלז רבא מע שהיה
צד היום שהפזם
באמר — תהיה שנה
טובה.

24.12.71

שלום אסתי,

...מה שנחמד אצלנו - חיל רגלים - זה שאנחנו נמצאים על-יד
אמא אדמה. אחרי הרבה זמן של בכי וקור וגשם מתרגלים כבר
ומתחילים לראות דברים יפים שהפסקנו לראות בגיל 6 בערך. מה
שהורג את הנשמה אחרי הנוף הנהדר זה הפרחים. ממש יפה לשכב
על-יד רקפת נהדרת שהיא דרך אגב, יפה בדיוק כמו שמציירים
אותה בספרים, או הסתונית היפה וכו' וכו'...

...חג החנוכה היה ממש נחמד. אומנם לא אכלנו לביבות
וסופגניות אבל כשהדלקנו נרות היה ממש חג בכל המחלקה של
הכופרים. המון חברה נדלקו ממש כמו בספרים ובאו להדליק כל
ערב ולשיר משירי החג (נר-לי).

בליל השמיני יצאנו למסע ותכננו להדליק כשנחזור. אבל מה
לעשות והמסע נגמר אחרי ארבעה ימים? ככה נדפק לנו יום אחד
מחנוכה.

מה שנחמד כאן זה החנוכיות שהחברה עשו מכל מיני אביזרי
מלחמה (איזו שפה) ממש אומנות.

כמו בשירים, עוד מעט ירד עלינו יום שבת הטוב וגם נשברת לי
היד לכתוב בלורד המסריח הזה, אזי:

ד"ש לכולם ממני
להתראות (עוד חודש)

אריאל

25.12.71

...שמע הלך כאן שמח היום. הלכתי לבית הכנסת ובדרך
עבר על-ידי ענן. כזה מתוק ויפה ולבן ממש מותק...
...איזה מזל שהצלחתי להתחמק מהמטבח. היתה שם
גבעה של כלים בגודל של גבעתיים...
...הולכים לחטוף זריקות. אלו כנראה המילים האחרונות.

ד"ש לכולם

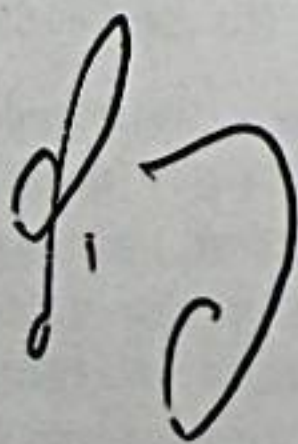
אריאל

30.12.71

... שנה טובה. שלשום ואתמול התחלפה שנה.
חודשים עוד יעברו עד שהמכתב הזה ישלח. פשוט הדואר
לא מגיע לכאן.

צורת החיים השתנתה לבלי הכר אבל משום מה לא השתנה
היחס. פשוט יש כאן אנשים מהגדולים שבהם, שעדיין
לא תופסים בדיוק מה אנחנו עושים כאן וממשיכים לשחק כאן
משחקים שמזמן עבר זמנם...

בניקלד קל מר שיהיה
צד היום שפסל
באמת תהיה שנה
טובה.

14.1.72

שלומות לך שלום,

...השבת עברה בצורה הטובה ביותר שאפשר לצפות
משבת ביחידה מבצעית אבל כבר עכשיו אני בטוח שלא תהיה
שבת במוכן המקובל בשבועיים הבאים. בכלל, שבת כאן זה דבר
שלא מקובל על אנשים מהישוב. קורה לפעמים שבוע נמשך
שבועיים ובכלל מדלגים על שבת. שבת כזאת גם לא נכרת
(אני חושב) בכל סבך הדינים של שבת כי כל מה שאסור בשבת
רגילה מותר בשבת מסוג זה מכורח "פיקוח נפש" וכל מה שלא
הכרחי לא נעשה מחוסר זמן. שמח.

עובדים כאן חזק מאוד על הגוף ומעט מאוד על השכל.
לכן כל המערכת האפורה מתחילה להתנוון. תאר לך שקראתי
את המכתב שלך שלש פעמים עד שנכנסתי לענינים (שלא לדבר
על החלק הלועזי שגם עכשיו הוא סתום לי כמוני).

בקשר לפרסומים שיש לך, אדרבא שלח, נראה ונשמע
מה נעשה בעולם הגדול או לפחות בכל מה שמחוץ לצבע האדמה.
ממחר בבוקר אני עוזב לשרדה. בחוץ כבר נפלו השמים ועננים
מסתובבים כאן בין הכנינים מבחינה זאת אני בהחלט מרגיש כמו
מלאך. אבל ממחר ארגיש כמו דג או לפחות קרפדה.

(לא בטוח) 21.2.72

אמא, אבא ורירוש אהלן,

מליון תודות על החבילה. ממש אתם לא מתארים לכם איך זה עזר. החבילה הגיע ביום שלישי כשהיינו כבר שלושה ימים בשדה. העסק היה מאד רטוב והחבילה עשתה טוב על הנשמה.

בינתיים עזבנו את השלולית ההיא וחזרנו לבסיס ובדיוק עכשיו השמש התחילה לצחוק.

אבל לענין; פגשתי כאן חבר ותיק מאד ממח"ל בלגיה. אין לו אף אחד בארץ ואני הזמנתי אותו לשבת הבאה (פרשת כי תצא לא יודע תאריך). מכאן אתם יכולים להבין שאנחנו באים לשבת אם לא ירתקו אותנו. אין לו כאן בגדים אזרחיים, אז תכינו לו בבקשה, הוא בערך בגודל שלי (קוראים לו גם כן אריאל).

22.2.72

שלום שלום שלום שלום,

...חשבתי קצת (אני עוד זוכר איך לחשוב) על מה שכתבת בנוגע לגשר. דעתי עוד יותר קיצונית. יש לי רגש שכל הפעילים האלה (כגון נועם) ש"משתוללים" בגשר ועוד כמה בנות שאני מכיר שהם למעלה מהמוצע האנושי עושים זאת מסיבות אגואיסטיות, הרגשתי כשדיברתי עם כמה חברה מ"גשר" שהם מרוצים שסוף סוף מצאו חברה מסוימת על רמה גבוהה שבה יוכלו לבטא וללכד את בעיותיהם הדתיות. ה"לא דתיים" באים לשמוע את כל השיחות מתוך התענינות גרידא. אין ספק שהיהדות זה פרק פילוסופי מענין אם זה נכון או לא, על זה נדמה לי הם בכלל לא מדיינים.

דרך אגב, דברת על דוגמא אישית, מזה שלשה חודשים אני חי עם אנשים שלראשונה בחייהם ראו "דתי" שלא בטלויזיה ועוד לא ראיתי אחד מהם שהתחיל ללבוש ציצית. מה שכן, הם מתחילים לעבוד עבודה שבלב. כל מערכת ה"חוקים הבלתי כתובים" שלהם השתבשה ממילא ברגע שהם באו לקורס והדוגמא האישית וביחוד שלווה הנפש של אותו מיעוט זעום בקרב הדתיים שאכן עמד במבחן מדהים אותם. ביציאות לפעילות מבצעית אפשר לחוש ולשמוע איך לאט לאט גולשים כולם בצורה זו או אחרת לנושא הנרחב - אלקים.

משהו חסר להם, זה ברור. א כל לא דוגמא אישית היא
שתביא אותם לאמונה. אני גם לא מנסה לעשות נפשות אולי בגלל
שאני בטוח שבמקום זה או אחר אני אצליח. כל זה נראה לי די
זול ומזכיר את המסיון. מה שכן, כולם מתחילים לכבד את
הדתיים ואחדים (אחראי ששומעים כמה אנחנו "ארסיים") מתחילים
אפילו להעריך... .

23.2.72

בע"ה

... בינתיים אני אוכל חול כמו שצריך, אבל זה יעבור.
מתוך האבק אל מרחבי הים והחופים...

בטח תשאל, מה פתאום הוא כותב דוקא עכשיו
17 וחצי שנה שהוא לא כתב? זאת בטח אחת השאלות
שישאלו בבגרות בעוד עשרים שנה כשיבחנו על המכתבים
שלנו. קלאוזנר קורא לזה "שיבה מאוחרת", ואני הכחור,
חוזר, אל בחורתו אבל היא כבר לא שאפה כמו פעם.

25.2.72

ושוב אתכם

מה נשמע? עצוב, לא? ככה זה. זה פול חרה להיות לבד.
בכלל לא מתרגלים לזה כמו שכמה טפשים חיים עם זה, אבל כל
הזמן זה מתגבש ומתרגזים וחרה בלבן.

מה עם הנער? כבר הציבו אותו? דברתי עם אבא שלו בשבת
שעברה והזקן נשמע שבור למדי. כאילו שהוא היה בטוח שהוא
יוכל לשמור על הילדון שלו לכל החיים.

מילא, כל ההורים הם כאלה. איך את מתגברת? מליקוטי
שמועות עושה רושם שאת לא כל כך בקו השלוח. זה יעבור
(עוד שלש שנים).

אנחנו כאילו לא קרה כלום ממשיכים לשחק. הילדים הגדולים
משחקים במלחמה ומרגישים נורא גיבורים...

... עוד מעט תתגנב השבת (אם הש.ג. יתן לה להכנס)
וכולם ילכו לנוח ויקומו ביום ראשון וישחקו כל השבוע ועוד פעם
תבוא שבת וימשיכו לשחק, ואיך לא שמת לב? הולך ונגמר החורף.
אמנם עוד קופאות האזניים בבקר אבל כבר מתחילים לראות את
השמש והעננים לא מסתובבים בין הבתים ובכלל עוד מעט יגמר
החורף ויגמר הקורס ויתחיל הקיץ ונלך לים וסוף סוף נתחיל להיות
בני אדם מיושבים...

... טוב, יש לנו הרצאה, אז אני גומר
להת' ד"ש לזקן אם תראי אותו.
ושיצלצל הממזר

אריאל

13.3.72

אחי צבימי,

לא תאמין, אני יושב ליד השולחן (בבית). השעה 2 אחר הצהריים
ואני אזרח מושלם. גרשו אותי מהצבא. דדו אמר שמספיק לו רמטכ"ל
אחד. קנאי.

דיברתי לפני כמה שעות עם הזקנה שלי ובצעקות ניסיתי
להסביר לה שאני בא ליום העצמאות אבל את יודעת איך זה עם
דאר ישראל; ככל שהתחנה קרובה יותר שומעים גרוע יותר.

יום ד' על הרגל

שלום אסתי,

זה יהיה אחד המכתבים המוזרים שהיו אי-פעם בחצי הכדור המזרחי. הוא מתחיל עכשיו אבל אין איש יודע מתי יגמר, אין איש (אותו איש) יודע באיזה מעטפה יוכנס שלא לדבר על זה שאפילו אני (!!!) לא יודע מתי יצא המכתב מרשותי ויעבור לרשות משרד התקשורת.

כדי להגביר את המוזריות שבדבר הרי לך הנ.ב., נ.ב. שמת לב שזה דף של מחברת? כמו בימים הטובים, תולשים דף מאמצע המחברת נוגע ללב.

סוף סוף אפשר לצאת לדרך.

המעבר לכאן מהמקום הקודם, זה כמו לעבור לאגף המשרתים או לשירותים. אבל אני די מבסוט כאן. עוד בערך שבועיים נתחיל לקפוץ ויהיה נחמד...

... "יום העצמאות" כזה עלוב כבר מזמן לא ראיתי. או שאני התבגרתי או שהמדינה הזדקנה או שאני לא יודע מה.

פעם ראשונה בחיים שהלכתי לראות הופעה ביום העצמאות. בכלל כל אלה שהולכים להופעות בימי שמחה נראים לי חסרי-בטחון עצמי אבל זה לא לענין. באתי כמה שעות לפני החג ולא היו לי תכניות וחברה, לכן הלכתי עם כל החב'ה לבר-אילן. דבר כזה עלוב כבר מזמן לא ראיתי. הבנים היו מליגה ב' והבנות באו במטרה ברורה להמכר. התכנית היתה ירודה ואני נרדמתי פעמיים. אולי בשנים שעברו לא עשיתי כל כך הרבה חוץ מקצת ריקודים וקומזיצים וכדומאים אבל בהחלט הרגשתי שמחה. הפעם לא.

העם הזה מטומטם או אני לא יודע מה. יושבים המנויים מסביב לטלויזיה, אף אחד לא מכריח אותם, והם כולם מדברים כמה שהטלויזיה גרועה, אגודת שוטים. אפילו "מבט" אחד אומלל הם לא הפסידו אבל כל היום הם מקוננים על הטלויזיה המחורבנת. בכלל, היהודים הולכים ומשטחים...

... המקום כאן ממש שונה. בגלל הנוף היה יפה אבל קר. כאן ההיסטוריה ממש נשפכת מההרים...

להתראות

אריאל

הדרך הקטנצ'יק הזה זה מתנה של עיריית רמת-גן ליום הצנחן.
נחמד נורא מצידם חבל רק שהם קצת קמצנים.

ראש השנה בדרך כלל זה חג מרגש שכאן לא מרגישים כלום.
ממש כלום. רק יודעים שאולי נצא הביתה אבל גם זה לא בטוח.

טוב, אין לי זמן במיל, פעם אחרת אני מבטיח משהו
יותר רציני.

צ'או

אריאל

6.8.72

...שמעי, בחמישית קראתי את 1984 ובכלל לא התרשמתי.
עכשיו אני קורא עוד פעם וזה אדיר. ממש לא נורמלי.

4.9.72

איך השירות הלאומי (השבוע שמעתי את המולדת נושמת
לרווחה. בטח בגלל שאת התחלת לשרת את הלאום. באמת כל הכבוד).

יום שלישי בערך
אל תאמיני

שלום אסתי,

אני לא כל כך פסיכי. פר שרציתי לענות לך אבל לחצו מכל
הצדדים ומה שיצא זה שלא יצא.

היום בבקר כתבתי לצבימי מכתב על פתק כביסה אבל ברגע
האחרון מצאתי את הבלוק ומצאתי זמן ומצאתי את עצמי וכתבתי.
(בטח אבד משהו).

יש לי מלן דברים לכתוב על השירים ששלחת ועל הספר, למרות
שלא כל כך יוצא לי לעיין בו אבל זאת בפעם אחרת (שיהיו לי
יותר משתי דקות למכתב).

בינתיים
להתראות
אריאל

ד"ש לאמא של צבימי

שלום אסתי (גם לצבימי),

שנים כבר לא קבלתי ממך חומר ספרותי, רוב ההפסד הוא שלך (62%) אבל גם אני מפסיד קצת וחבל.

אני גרוש בסיפורים שחלקם הגדול קשור בעתונות אבל גם מעבר לזה, אבל זה בהזדמנות אחרת. (כן זה בדיוק מה שאת חושבת; גבור, לא?)...

...לצבימי הגבור אין זמן לכתוב, אין דבר ההפסד שלו הרבה יותר גדול (קצת יותר מ-106%).

זהו, הבלוק הזה חדש ואני לא רגיל לכתוב בו מכתבים לכן הקטע הספרותי קצת מבולבל (אני לא!!!)

בסוכות אני כנראה אהיה בבית אז אם אתם רוצים סיפורים בשביל הנכדים אז תאשפזו אותי (לא בבית חולים אלא כמו אלה שכתובים על הקיר של הסוכה). אם לא אז ההפסד כולו שלכם. כשבגיל 20 אני אכתוב על זה ספר (זכרונות פיץ) אתם לא תוכלו לספר ב"חצי היום" שידעתם את זה מזמן. ראו הוזהרתם.

ד"ש לשימל'ה, רוצ'ה וכל הכנופיה

להתראות באחד הגלגולים

פיץ

נ.ב. איך השנה החדשה שלכם? לנו שלחו אחת משומשת, בדיוק כמו בשנה שעברה.

נ.ג. לפריכרג אף מילה!!! (גם למורגנשטיין)

נ.ד. איך הבלוק החדש? קבלתי מתנה

נ.נ. קומנדקר (בשביל צבימי בלבד!!!)

בע"ה

22.9.72

אהלן,

תשמעי, דפק אדיר. בזה הרגע דפקו את שמחת תורה. אני
כבר מרגיש את "שמחת" תורה הבא.

הייתי ביום שישי בים היה געלי עד גבה געלי.

19.11.72

בכלל לא שלום,

אז עור פעם אני לומר. אמא אמרה שעכשיו אחרי נסיון הנפל
של 4 שנים אולי סוף סוף אני אצליח באיזה שהוא לימוד,
אז זהו אני לומר עכשיו. אסור להפריע. המכתבים זה רק בשביל
להרדם. היום התעליתי מעל עצמי (2.05 מטר) ונרדמתי רק
שש פעמים. את רוני אני רואה בערך כל רבע שעה והוא מוסר
ד"ש בריא ושלם מתגעגע ואוהב (אוי).

שבת היתה חלשה מאד כמו כל השבתות בצבא אבל במשכה
(במשך שלה) קראתי ואני עוד קורא (P.P.) את אחד הספרים
הגדולים של העידן: פנחס. הספר הוא החיים כמשל. הרבה
יותר מעניין מספר הטלפונים (!!)

שלום אסתי,

אני הרבה יותר מבוגר. יש לי צהבת.

אני שוכב בבי"ח (בית חולים לא בית חרושת) בבאר שבע, כולי צהבהב ודפוק מעכשיו ועד הודעה חדשה.

המחלה הנבזית הזאת גוררת הורדת פרופיל לחצי שנה והריני מדפוקי הדור. בינתיים מטפלות בי כל החתיכות של הועד למען החייל, יש לציין שאף אחת מהן לא בת 60. כולן נושקות את ה-80 עד 120.

אני אוכל דיאטה מחורבנת וכולי מעוצבן עד נימי נשמתי המיוסרת.

מפעם לפעם אני מנסה לנחם את עצמי בפרק של האשף פנחס שדה אבל האדיוט הזה רוצה כל הזמן למות וזה בדיוק לא בשבילי כרגע. נניח לו.

הבוקר הפקידה הפלוגתית החמודה שלנו הביאה לי לכאן מכתב שלך. איזה מכתב, ספרון. קראתי ונהנתי. חבל שארוחות צהרים וערב הפריעו קצת. ישר כח.

זהו. אין לי מה להוסיף. את צריכה להבין שאני בדיכאון כל שהוא וגם המגילה הזאת זו התאמצות מעל ומעבר למוצע המקובל.

אם את חושבת שאת יודעת איך אני מרגיש את טועה בהחלט. דבר כזה אפשר לבדוק רק כשבדקים מקרוב. (בקיצור, מתי אתם באים?)

להתראות

אריאל (בצהוב)

האיש שלנו במזרח הרחוק.

בע"ה

27.11.72

אני מחלים והולך ואני חושב שאני כבר חלום. הלוואי
שיזרקו אותי מכאן בקרוב.

הביתה בשבת לא נותנים לצאת (סיכון בריאות) אז אני מבלה
כאן בחיק צה"ל (קור פחד).

זהו אני גמרתי. (המשפט האחרון מספר חלומי שנקרא
"מיכאל שלי" חובה ספרותית).

ד"ש לכולם

נשיקות לילדים (ככה אבשלי כותב)

צ'או

אריאל

שלום צבימי,

בדרך כלל נהוג בכל מכתב בקשה להתחיל עם ליקוקים ובסוף (בנ.ב.) להוסיף בדרך אגב את הבקשה, אבל לי יש משהו אחר להוסיף בסוף, לכן אני מתחיל בבקשה שבעצם היא לא כל כך בקשתית. חברר אצל פנינה את כל הקשור בהנהלת חשבונות (או ראית חשבון או חשבונאות או השד יודע איך קוראים לזה). זהו גמרתי, אבל אני רק מתחיל.

אתה זוכר שהיינו אצל שריר? דברנו בדרך חזרה על הגיוס שלך ולמרות שאני יודע בנושא הזה הרבה יותר ממה שאתה חושב שאני יודע (הזקן שלי עסק בזה 25 שנה) בכל זאת עברתי לסדר היום. עד היום.

היום במקרה קראתי מאמר ב"מדע" (כרך יג' מס' 1 אם זה מענין אותך) וכתוב שם ש-N.S.A. (הסוכנות לבטחון לאומי- ארה"ב) מעסיקה 200 מפענחים מקצועיים. מיד תפשתי שהעסק רציני ביותר היות ואני יודע (עוד פעם מהזקן שלי) עד כמה העסק רציני ואם בארה"ב יש רק 200 מפענחים מקצועיים אז העסק רציני ביותר. המאמר הוא שטחי ביותר אפילו בקנה מידה שלי אבל היות ואין לי על מה להתלות הרי שזו כל ההשלכה שלי. אגב עכשיו אחרי 12 בלילה וחזרתי לא מזמן מההצגה "השפעת קרני הגמא על צפורני החתול" לא רע, בכל זאת, עלי לי פתאום רעיון לענין, זה בטח לא מקצועי ורציני כמו מה שאתה עוסק אבל בכל זאת זה (בקנה מידה שלי) די מסובך.

במאמר הזה מדברים על שני עקרונות לפיענוח צופנים. בדיקת תדירותם של סימנים זהים, סמיכות בין סימנים מסויימים לסימנים אחרים. ("ה" בסוף מילה ו"ת" וכו') אבל בטח אתה יודע על זה הרבה יותר ממני אז אני מפסיק לקשקש בנושא.

הקיצור: הרכבתי לי איזו שיטה שא': היא פול שיטה (זה די חשוב לכותב) ב' היא פשוטה להפעלה ג' אקראיות הסימנים היא גבוהה למדי. הקיצור אני מקוה שזה יהיה בשבילך אגוז קשה לפיצוח.

אני אכתוב לך כמה משפטים כדי שתבדוק (אם בא לך) את העסק. במה שאני אשתמש זה בפשטות המכסימלית של השיטה. עם עוד טיפה מאמץ בלי לסבך את השיטה אפשר לסבך את הפיענוח פי כמה וכמה. אני מבין שקל יותר לפענח אם יודעים במה מדובר בידיעה אז אני פשוט מעתיק כמה משפטים מהידיעה. אגב גם לסימני פיסוק יש סמל. זהו.

שייו 1 תקטקטופר 45050E4 ששק4רר5 וידתע

בע"ה

יום חמישי, 26.4.73

צהרים טוב!

תהיתי רבות בגינך, לא שהיו לבטים רגשיים סנטימנטליים
חלילה (...) אלא ש.....

אסביר לך כבר.....

כאן באי שלי חם וקר חליפות, החם והגשם מתחלפים והם
נותנים את ההרגשה שלנו כאן....

נראה כאילו עידן ועידנים לא כתבתי, שכן כתב ידי נראה לי משונה
משום מה - או שהאווירה הדומיננטית של מכתב כגון זה משרה עלי(?)!

שלא תחיי בעננים - רדי למטה תודה

אני לצערי לא יורד בנפח, ומי כמוך זוכר שזה עגום מעט אבל.....
אני בזמן האחרון תוהה המון - יש לי פנאי לכך (עובדה: המכתב הזה..)
חשבתי קצת על עם הנשים, ביחוד אחרי שיחה עם מישוהו כאן במקום -
חשבתי פעם אחרת.....
אולי לא ידעתי נכון אבל כעת!

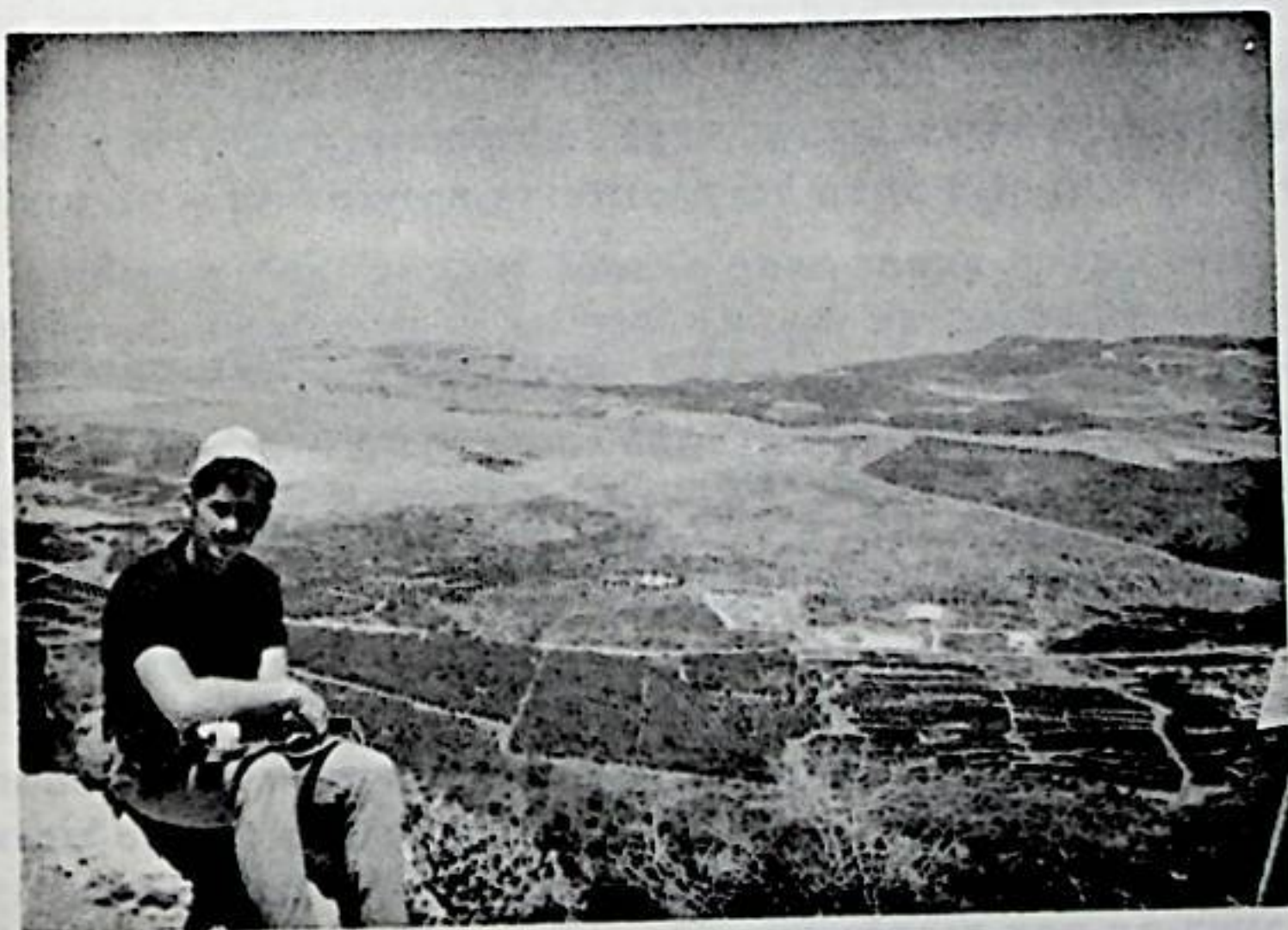
חושה: אנחנו חיים בחברה של צביעות וביחוד לך אסתר זה מוכר,
אנחנו סובכים במעין מעגלים, מעגל עד שמגיעים לנושא ולרוב זה
בנושאים עדינים, המעניין שבני זוג ביחוד נפגשים, כל שצריכים הם
לבנות מעגל על מעגל ובזה "לסגור" ענין ולחפוף אחד עם השני
ברם, הם הולכים סחור סחור ובקושי זה משיק אחד לשני.....

ועוד - הגענו למצב כזה גרוע שאנשים כה רגילים לכך שהם קשי
הסתגלות לאנשים ישרים יותר וכנים, וביחוד המין אליו את מסווגת -
החלש, אוהבות לשחק - עד שבלי זה, זל"ז (זה לא זה.....)
עגום, אבל מציאותי נכון?

תאמרי לי - למה אני כותב לך את זה?

יש לי עוד הרבה מה להוסיף לך אבל חז"ל אמרו לא מכבר:
תפסת מרובה - לא תפסת ולכן.....

מקוה לשמוע אות חיים ממך
אריאל

בע"ה

מוצאי יום כפור

אבא אמא ורירוש שלום,

המון דברים קרו בשבוע האחרון, יותר נכון בסוף השבוע, אבל זה לא במכתב.

סה"כ סיומם של ימים נוראים היה נורא באמת. חזרנו, מהיכן שחזרנו, אחרי שלשה ימים של שלשת רבעי צום ואחרי מאמץ גופני די קשה וחוסר שינה של שלשה לילות. כשהגענו לבסיס היה 4:45 (של יום ראשון). הצום כידוע התחיל ב-5:07. מה שקרה היה שהעסק לא היה מאורגן במאה אחוז ולא הצלחנו להכנס לצום שבעים ורוויים.

עכשיו זה כבר לא נורא, אבל בחום של הבקעה הצום היה באמת עינוי נפש, אבל זה כבר עבר ועבר בשלום.

אם יש לכם ספקות, אז אני שלם בגוף וכל השאר במאה אחוזים ואין מה לדאוג.

לקראת החג מתוכננת יציאה הביתה, אני לא יודע אם אצליח להגיע באמצע השבוע, אבל אם לא אניע אני מקוה שאבא וליטבק יצליח להסתדר עם הסוכה.

השבוע האחרון, כמו שאתם בטח מרגישים היה לחוץ בצורה לא רגילה ולכן לא הצלחתי לכתוב משהו הביתה.

קבלתי לפני כמה דקות את כרטיס הברכה של רירוש. אלפי תודות (איזה ביטוי, אה?)

ד"ש לנושי וברוך

להתראות בחג

אריאל

נר זכרון

לזכרו של אריאל ויסמן הי"ד

לדמותו של יונתן בן שאול
(פרשה אחת ממלחמות ישראל)

דמותו של יונתן (יהונתן) בן שאול נתקפחה משהו בתיאור המקראי, שהרי חי בצילם של שני אישים, שהם דמויות בספר שמואל-אביו, המלך שאול ורעהו דוד. בנו בכורו של שאול היה, ובתור שכזה היה מיועד לרשת את מלכותו של שאול. אולם יחסיו עם אביו לא היו תמיד מתוקנים, ובעיקר בשל יחסי הרעות והאהבה שבינו לבין דוד – "ויהי ככלתו לדבר אל שאול ונפש יהונתן נקשרה בנפש דוד ויאהבו יהונתן כנפשו" (שמ"א יח ו). הכתוב אינו מוסר לנו את הרקע להיווצרות יחסים אלה בינו לבין דוד, אך מהמשך העניינים בפרשה זו אנו למדים, שהיתה זו אהבה שאינה תלויה בדבר, שהרי יונתן הוסיף לדבוק בדוד גם לאחר שנתברר לו, כי לא הוא אלא רעו בנפש דוד ימלוך על ישראל. ואכן, לא יונתן ירש את ממלכת אביו. במלחמה נגד הפלשתים על הרי גלבוע נפל הוא, יחד עם אביו ואחיו ורבים מבני ישראל.

ברצוני לעמוד בשורות הבאות על מקצת מתכונותיו של יונתן בקשר לפרשה, שבה באו לידי גילוי ברור ומובהק. כוונתי לפרשת המלחמה נגד הפלשתים במכמש (שמ"א יג-יד). השתלשלות העניינים באותה מלחמה ובסמוך לסיומה המוצלח מתמקדת סביב אישיותו של יונתן – החל ביזמתו של הלה, אשר בעקבותיה נתרחו הדברים כפי שנתרחשו, וכלה בהעמדתו לדיון ע"י אביו, המלך שאול, בשל עברה על פקודתו.

תקיפתו הנועזת של יונתן, בלויית נושא-כליו, את "מצב פלשתים" (כנראה מין מוצב קדומני) גרמה לאנדרלמוסיה במחנה הפלישתים: "ותהי חרדה במחנה בשדה ובכל העם המצב והמשחית חרדו גם המה ותרגז הארץ ותהי לחרדת אלהים" (שמ"א יד 15). מן הפסוק עולה תיאור ברור ביותר של זעזוע גדול, שפקד את הפלשתים, בעלי הציוד הצבאי הרב והארגון הצבאי המשוכלל, וכתוצאה מזעזוע זה התערער המבנה המוצק של צבא הפלישתים. בכך נוצרה הזדמנות טובה לבני-ישראל לתקוף את הפלישתים, להביסם ולרדוף אחרי הנמלטים, וכן שעה שאול. באותה עת השביע שאול את העם לבל יטעם מכל מאכל עד גמר מבצע הרדיפה והבסתם הגמורה של הפלישתים – "ויאל שאול את העם לאמר ארור האיש אשר יאכל לחם עד הערב ונקמתי מאיבי ולא טעם כל העם לחם" (שם, פסוק 24). והכתוב מדגיש, שלמרות העיפות והחולשה ("ואיש ישראל נגש ביום ההוא...") "ויבא העם אל היער והנה הלך דבש ואין משיג ידו אל פיו כי ירא העם את השבעה" (פסוקים 24, 26) לא המרו בני-ישראל את פקודת המלך.

לא נאמר דבר בפסוקים על כוונת שאול בצוותו את העם שלא לאכול דבר, אך נראה, שהיה כאן שיקול צבאי טהור "כדי שלא יספיקו (ואולי צ"ל יפסיקו) המלחמה" (רד"ק לפסוק 24).

והנה יונתן עבר על מצות אביו וטעם מן הדבש. אמנם, ראשיתו של המעשה היתה בשגגה ("ויונתן לא שמע בהשביע אביו את העם", פסוק 27), אך גם לאחר ש"איש מהעם" העמיד את בן המלך על חומרת המעשה—"השבע השביע אביך את העם לאמר ארור האיש אשר יאכל לחם היום" (פסוק 28), וכי קים העם את השבועה למרות מצבו הקשה, לא התנצל יונתן על מה שעשה, ואדרבה, הוא מרהיב עוז בנפשו לגנות את פקודת אביו: "ויאמר יונתן עכר אבי את הארץ... אף כי לוא אכל היום העם משלל איביו אשר מצא כי עתה לא רבחה מכה בפלשתים" (פסוקים 29-30).

התנהגות יונתן, על אף שמקורה בשגגה (ועל כך עוד להלן) לא נשארה ללא תגובה. סימן ראשון לכך אנו מוצאים באי-היענות ה' לשאילת שאול (פסוק 37).

שאול הבין, כדיון, שאי-היענות זו מעידה על עבירה, והוא ניגש לברר את העניין: "ויאמר שאול גשו הלם כל פנות העם ודעו וראו במה היתה החטאת הזאת היום" (פסוק 38). הכתוב משתמש במלה "חטאת", המצינת, בדרך-כלל, עברה בשגגה (השוה ויקרא ד 2 "נפש כי תחטא בשגגה", שם, פסוק 13 "ואם כל עדת ישראל ישגו ונעלם דבר מעיני הקהל", ועוד). ברצונו התקיף לברר את העניין עד תומו ולבער את הרע מתחייב שאול לא לנקות את החוטא, ויהיה נכבד ככל שיהיה—"כי חי ה' המושיע את ישראל כי אם ישנו ביונתן בני כי מות ימות" (פסוק 39). בתהליך של "לכידה" (ע"י גורל) נלכד יונתן. שאול אינו מסתפק בכך ושואל את יונתן "הגידה לי מה עשיתה" ויונתן מודה על האמת, בלי לנסות להקל על מעשהו בטענה של שגגה, ואף מוכן לקבל על עצמו את גזר הדין החמור: "ויאמר (יונתן) טעם טעמתי בקצה המטה אשר בידי מעט דבר הנני אמות" (פסוק 43). יש מפרש אחד-ר' יוסף קרא-המבאר דברים אלה בלשון תמיהה—"כלום" בשביל שטעמתי מעט דבש אמות, בתמיהא", אך דעת רוב המפרשים היא, וכך נראה גם כפשט, שיונתן קיבל על עצמו את גזר הדין ללא ערעור—"מוכן אני למות ולא אתרעם" (מצודת-דוד לפסוק), וביתר הרחבה בדבריו של יוסף בן מתתיהו (יוספוס): "ולא חת יונתן מפני המות, אך קבל עליו את הענש בגבורה ובגדל לבב, ויאמר אל אביו, לא אתחנן לפניך לחוס עלי, כי נעים לי המות שאמות מיראתך את האלהים תשועה גדולה מאויבינו" (עפ"י המובא בפירושו של סגל לס' שמואל).

למה לא השתמש יונתן בטענת השגגה, שהיה בה, לכאורה, כדי להצילו מן הגורל המר הצפוי לו? יש תשובת-מה בדברי בן מתתיהו, שהובאו לעיל, התולה את התנהגות יונתן במידותיו התרומיות, הסבר אחד אנו מוצאים בדברי רד"ק. הוא מקשה - "ויש לשאול אחרי ששגג בזה יהונתן והכתוב מעיד עליו, ויונתן לא שמע בהשביע אביו אחר-כך למה לא נענה שאול באורים ותומים" (בפירושו לפסוק 43). והוא מביא הצעה לישוב הקושי (בהמשך דבריו): "פירש הגאון רב סעדיה ז"ל בעבור הראות לעם כי שוגג היה כי היו אומרים משוא פנים יש בדבר כי בן המלך עבר על החרם ולא נענש ואילו היה אחר היה נענש וכל העם לא היו יודעים כי לא היה שם יונתן בשעת השבועה וכאשר לא נענה שאול באורים ותומים הוצרכו להפיל גורלו על מי היה החטא ונפל על יהונתן וחקרו ודרשו ומצאו כי לא היה שם בשעת השבועה טענו כל העם עליו כי שוגג היה ואין עליו משפט מות". היוצא מדבריו של רד"ק, שמצד הדין יכול היה יונתן לפדות את עצמו בטענת שוגג, אלא כדי להסיר "לזות שפתיים" וטענה של הפליה לטובת בן המלך היה צריך להפיל גורל, ורק אחרי כן פדה העם - ולא שאול עצמו - את יונתן.

בשלושה מצבים (או משורים) שונים ניתן לעמוד על אפיו של יונתן, כפי שנתגלם במלחמת מכמש: א) במלחמה; ב) בהתייחסו לפקודת אביו; ג) בעמידתו מול אביו לאחר שזה הודיע לו את גזר דינו.

את ההצלחה-הניצחון - במלחמת מכמש יש לזקוף, בעיקר, לזכותו של יונתן. אמנם, שאול הוא המלך והמפקד, שעל פיו "ישק כל דבר" והעם מילא בקפדנות אחר הוראותיו. אולם, המעשים המכריעים שקבעו את גורל המערכה הם של יונתן. העם נתן לכך גם ביטוי ברור ביותר, כאשר חייו של יונתן היו נתונים בסכנה - "היונתן ימות אשר עשה הישועה הגדולה הזאת בישראל... כי עם אלהים עשה היום הזה" (יד 45).

שתי תכונות באפיו של יונתן בולטות במלחמה זו - יזמה והעזה. פתיחת המערכה היא במה שיונתן הכה את "נציב פלשתים אשר כנבע" (יג 3), ומכאן החלו "העניינים להתגלגל". איננו יודעים, אם מעשה זה של יונתן נעשה על דעת עצמו, או בהתיעצות עם אביו. נראה לי, שכבר במקרה זה היתה זו יזמתו של יונתן, אלא שהיא תאמה את מגמתו של שאול, שבודאי כבר התכוון למערכה מכרעת נגד הפלשתים, ועל כן לא באה כל תגובה (או תמיהה) של שאול על מבצע זה. ביותר בולטת יזמתו של יונתן בשלב הבא של המערכה, כששני הצבאות כבר ערוכים זה: "ויאמר יהונתן אל הנער נשא כליו לכה ונעברה אל מצב הערלים האלה אולי יעשה ה' לנו כי אין לה' מעצור להושיע ברב או במעט" (יד 6).

ומעשה זה של יונתן נועז בהרבה ממעשהו הקודם (יג 3), שהרי נחיתותו מול הפלשתים בציווד, במצב הטופוגראפי ובמספר האנשים (בס"ה שנים-הוא ונושא כליו-נגד "כעשרים איש", יד 14) היתה ניכרת ביותר. היתה זו לא העזה הרפתקנית, שסכמנת מרובה מסיכוייה, אלא מעשה שבו נשתלבו בטחון יונתן בה' ובעזרתו עם ניצול נבון של שאננות הפלשתים, שבטחו ביתרונותיהם החומריים, והודות לגורמים אלה זכה להצלחה מפתיעה. אביו אכן הופתע מהתערערות הבלתי-צפויה זו במחנה הפלשתים, ונתן לכך גם ביטוי (יד 16-19), והשכיל לנצל את המצב החדש ולהוביל את עמו לניצחון על אויביו.

עצמאות הפעולה של יונתן, שבמבצעיו הצבאיים הוכתרה בהצלחה ותרמה תרומה נכבדת ביותר לניצחון, ניכרת גם באותו מקרה, בו חיב יונתן את נפשו. הכונה, כמובן, לאכילתו מן הדבש. המעניין במקרה זה- מבחינת אפיו של יונתן- אינו במעשה עצמו, שנבע, כאמור, משגגה, אלא בדברים, שהוא השמיע בתגובה על דברי "איש מהעם". יונתן אינו מתנצל ואינו מתחרט, ואדרבה, הוא מעז לפקפק בתבונה שבפקודת אביו. אפשר לראות בהתבטאותו זו פגם חמור, מפני שדבריו יכלו לעודד גם חילים אחרים לנהוג כמוהו ובכך להפר את מצותו של המפקד העליון- המלך שאול. האם מעידים דבריו על התפרצות ספונטאנית, שלא נשקלו כל השלכותיה בתחום המשמעת הצבאית? התפרצות כזו בודאי אינה הולמת איש במעמדו של יונתן. או שמא- אם נרצה למצוא כאן צד זכות ליונתן - יש בהתנהגות זו עדות לאפיו הישר, הגלוי של יונתן, שאינו נמנע מלומר דברים קשים, ואפילו נגד אביו-המלך, אם הוא משוכנע בצדקתם? מכל מקום, תהיה הערכתנו את יונתן בענין זה אשר תהיה, הוא היה מוכן לשאת בתוצאות התנהגותו, בלא תכסיסים של התחמקות ותירוצים.

כאשר שואל אותו על העברה שעשה, לא מכסה יונתן על מאומה, אלא מספר את כל מה שעשה ומביע את נכונותו לקבל על עצמו את הדין. מאלו עולה כאן ההשואה לתגובתו של אביו, כאשר שמואל העמיד אותו על הפרת מצות ה' במלחמת עמלק (פרק טו), והשואה זו אינה לטובת שאול. יונתן אינו מסתתר מאחורי טענה של שגגה ואינו מתחנן על רחמי אביו. עז רוחו וגדלות נפשו, בהם הצטין בהזדמנויות שונות בעבר, באו הפעם לידי גילוי נהדר במלים הפשוטות והנוראות- "הנני אמות". והיטיב לבטא את הצער והכאב על מות שאול ויונתן ורבים מבני ישראל דוד, נעים זמירות ישראל, בקינתו הגדולה:

"הצבי ישראל על במותיך חלל איך נפלו גבורים!
צר לי עליך אחי יהונתן נעמת לי מאד נפלאה אהבתך לי
מאהבת נשים! איך נפלו גבורים ויאבדו כלי מלחמה!"

שלמה גמליאל

ד"ר יעקב זיידמן

למה אין התורה מזכירה את העולם הבא?

חידה יהא למה אין התורה מזכירה את העולם הבא? כאשר התורה מזכירה את הגמול למעשה האדם, את השכר ואת העונש, היא מזכירה רק את הגמול הגשמי עלי אדמות.

"אם בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותם – ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יכולה... ונתתי שלום בארץ... והפרייתי אתכם... ואכלתם ישן נושן וישן מפני חדש תוציאו – ואם לא תשמעו לי ונתתי פני בכם..." (ויקרא, בחוקותי פרק כו).

"והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אותם... ואהבך וברכך וברך פרי בטנך ופרי אדמתך, דגנך, תירושך ויצהרך לגר אלפיך... והסיר ה' ממך כל חלי וכל מדוי מצרים..." (דברים, פרשת עקב).

"והיה אם שמע תשמעו אל מצוותי אשר אנכי מצוה אתכם... ונתתי מטר ארצכם בעתו, יורה ומלקוש... ונתתי עשב בשדך לבהמתך ואכלת ושמעת – השמרו לכם פן יפתה לבבכם וסרתם... וחרה אף ה' בכם ועצר את השמים ולא יהיה מטר והאדמה לא תתן את יכולה ואבדתם מהרה מעל הארץ הטובה אשר ה' נתן לכם (שם) – ראה גם פרשת כי תבוא – .

למה אין התורה מזכירה שיש עולם אחר, בו יתן האדם דין וחשבון לפני שופט עליון בעולם הבא? והלא אמונה זאת הכרחית לאדם המאמין בשלטון אלוקי הצדק! – כי הלא אין אנו רואים בעולם הזה שיש משפט צדק לפני אלוקים. וגם אם אין אנו יכולים לדעת מי הוא צדיק אמיתי יכולים אנו בודאות לראות בשלות רשעים גמורים המחריבים את עולמנו.

אמונה זאת – שמשפט צדק הוא חובה (!!) על אלוקים – היא שורשית בכל אמונה באלוקים ובמיוחד בתורת ישראל. זאת רואים אנו מדברי אברהם אבינו האומר לפני בוראו "חלילה לך! השופט כל הארץ לא יעשה משפט?" (בראשית י"ח). לכן המאמין שיש אלוקי צדק ומשפט צדק נר לרגליו חייב להאמין שאלוקים עושה צדק בעולם אחר. למה התורה מתעלמת – כנראה מתוך כונה – לדבר על זאת?

ועוד. האמונה בעולם הבא הייתה מאד נפוצה בעולם העתיק. לא היה עם שלא האמין בו. גם הנצרות והאיסלאם מדגישים בצבעים עזים את הגמול שיהיה לאדם בעולם הבא. – וגם אם התורה נלחמת מלחמת חרמה באמונות טפלות, במיוחד באלה שהיו מאמינים במצרים (ראה הכתוב בויקרא יז' על האמונה בשדים, השעירים), האמונה בעולם הבא היא אמונה דתית עמוקה המחזקת את האמונה באלוקים ובמשפטו הצודק. הוכחה לכך היא ההדגשה המיוחדת על גמול בעולם הבא במשנה, בגמרא ובספרות הרבנית. כך בסנהדרין פרק יוד "כל ישראל יש לו חלק לעולם הבא..."

אם כן למה אמונה זאת אינה נזכרת בתורה?
הנה תשובות אחדות:

אחד העם: במאמרו, "בשר ורוח" (כרך ב' ע' קפח) מנסה להסביר משום מה אין זכר לאמונה זו בתנ"ך: "אולם אחר החרבן הראשון... לא יכול עוד הרגש הלאומי להיות לבסיס החיים, אז הוכרחה אמנם היהדות לבקש גם היא פתרון לשאלת החיים בשיטת השניות המפרידה בין הגוף והנשמה" – גם במאמרו "עבר ועתיד" (כרך א' ע' קמה) הנמקה דומה: "אבל לא כל הזקנים חכמים הם כשלמה. להמון בני האדם יחסר הכוח והכשרון להנתחם ב"הבל הבלים" ולמות במנוחה. ובצר לה, תקרא הזקנה את האמונה לעזרה והיא תשים לה "אני" את העתיד אשר יחסר לה...". זאת אומרת עד החרבן הראשון מצא האדם היהודי את תכלית החיים באשר האומר, רק אחר כך כשהתמוטטה האומה חפש כל אחד תחליף לאשרו שלא מצא עלי אדמות ומצא את נחמתו בעולם הבא ובתחית המתים, שהמציא לו כנחמה.

דברי אחד העם אינם מחקבלים על הדעת מכמה טעמים:

1. הנחתו היא שבימי קדם חשבו אבותינו רק על אושרה של האומה והמחשבה על סופו של האדם לא הטרידה אותם כלל... הרגש הלאומי היה כה חזק ומפותח שהשכיח מהם כל מחשבה על גורלם הפרטי. – הנחה זו מפוקפקת מאוד.
2. למה האמונה בעולם הבא היא המצאה של הזקנה? האם אדם צעיר אינו רואה מה סופו של האדם? והאם מתים רק זקנים? מחשבה על המות ועל גורלו אחר המות, יכול להעסיק בן אדם צעיר לא פחות מזקן.
3. האם בזמן קדום היה העולם כולו טוב ולא התעוררה כלל הבעיה של הצדק האלוקי? (יש דעה שספר איוב, שנושאו הצדק האלוקי, נכתב בימי האבות או ע"י משה!). משום מה נחשוב שאבותינו היו חסרי מחשבה ודעת ולא ראו את המציאות, שבודאי לא היתה שונה מבימינו?

4. הלא כל העמים הקדמונים האמינו בעולם הבא – אין עם שלא האמין בו. כיצד קרה שרק עמנו לא חשב על כך ולא נכתב דבר בענין זה בתורה?

דבריו של אחד העם אינם מתקבלים על הדעת.

מה דעתם של פרשני התורה שלנו על השאלה? אסתפק בדברי שנים מגדולי פרשנינו.

דברי רמב"ם בהלכות תשובה פרק ט':

"מאחר שנודע שמתן שכרן של מצוות, והטובה שנזכה לה, אם שמרנו דרך ה' הכתוב בתורה הוא חיי העולם הבא והנקמה שנוקמים מן הרשעים שעזבו אורחות הצדק הכתובות בתורה היא הכרת . . . מהו זה שכתוב בכל התורה כולה, אם תשמעו יגיע לכם כך ואם לא תשמעו יקרה אתכם כך, וכל אותם הדברים בעולם הזה כגון שובע ורבעב, ומלחמה ושלום, ומלכות ושפלות, ושיבת הארץ וגלות . . . כל אותם הדברים אמת, היו ויהיו, ובזמן שאנו עושים כל מצות התורה יגיעו אלינו טובת העולם הזה כולן, ובזמן שאנו עוברים עליהם תקראנו אותנו הרעות הכתובות, ואף-על-פי-כן אין אותן הטובות הן סוף מתן שכרן של מצוות ולא אותן הרעות סוף הנקמה שנוקמין מעובר על כל המצוות . . . וכל העושה כל הכתוב בה ויודעו דעה גמורה נכונה זוכה בה לחיי העולם הבא . . . אם עבדתם את ה' בשמחה ושמרתם דרכו, משפיע לכם הברכות האלו ומרחיק הקללות מכם עד שתהיו פנויים להתחכם בתורה ולעסוק בה כדי שתזכו לחיי העולם הבא וייטב לך לעולם שכלו טוב.

ובפרק הקודם פרק ח 7 מסביר הרמב"ם מהות העולם הבא: וכמה כמה דוד והתאוה לחיי העולם הבא שנאמר: לולא האמנתי לראות בטוב ה' בארץ חיים . . . כבר הודיעונו החכמים הראשונים שטובת העולם הבא אין כוח באדם להשיגה על בוריה ואין יודע גדלה ויפיה ועצמה אלא הקב"ה לבדו.

. . . אמרו חכמים כל הנביאים לא נבאו אלא לימות המשיח, אבל העולם הבא עין לא ראתה אלוקים זולתך – והוא מוסיף (סעיף ח) זה שקראו אותו חכמים "העולם הבא" לא מפני שאינו מצוי עתה, וזה העולם אובד ואחר כך יבוא אותו העולם – אין הדבר כן – אלא הרי הוא מצוי ועומד – ולא קראוהו עולם הבא, אלא מפני שאותן החיים באין לו לאדם אחר חיי העולם הזה, שאנו חיים בו בגוף ונפש, וזהו הנמצא לכל אדם בראשונה.

תמצית דברי רמב"ם הם: נוסף לגמול על אדמות יש גמול אחר, אחר המות בעולם הבא, אבל אין התורה מתארת אותו, כי תאורו הוא מעל תפיסת אדם (ואולי לכן לפי דבריו גם לא נזכר כלל?) וההדגשה על גמול גשמי בעולם הזה מסביר הוא בנתינת אפשרות או שלילתה "להתחכם בתורה ולעסוק בה, כדי שנזכה לחיי העולם הבא".

תשובה דומה נותן א"ע בפרושו בספר דברים פרשת האזינו
פרק לב' פסוק לט:

"ראו עתה, כי אני אני הוא ואין אלוקים עמדי, אני אמות ואחיה... ואלה דבריו: ורבים אומרים, כי מזה הפסוק נלמד חיי העולם הבא והעד שאמר בתחלה אמות ואחר כך אחיה. וכן ה' ממית ומחיה (ש"א ב, ו), ה' מוריד שאול ויעל (שם). ואחרים אומרים "אך את דמכם לנפשותיכם אדרוש (בראשית ט, ה) (מדובר על הורג את עצמו. מאחר שהוא מת, מתי ידרוש ממנו? מכאן עולם הבא). ורבינו האי ז"ל אמר, כי לא הוצרך הכתוב לפרש דבר העוה"ב כי היה ידוע בהעתקה (במסורת) – ולפי דעתי שהתורה נתנה לכל, לא לאחד לבדו ודבר העוה"ב לא יבינו אחד מני אלף, כי עמוק הוא, ושכר העוה"ב תלוי בדבר הנשמה והנה הוא חלף עבודת הלב ועבודתו להתבונן מעשה השם, כי הם הסולם לעלות בו אל מעלת דעת שהוא העיקר... וכן במזמור לבני קרח (מט) שמעו זאת כל העמים. והסוד: אך אלוקים יפדה נפשי מיד שאול, כי יקחני סלה... ואחר שאמר ויקר פדיון, נפשם, איך אחר יפדה נפשי? והמשכיל יבין.

תמצית דברי א"ע: בפסוקים רבים בתנ"ך רמזים די ברורים לחיי עולם הבא. למשל בתהלים פרק מט, שאנו אומרים אצל אבל, כתוב שאין ביכלתו של אדם לפדות כל נפש ממות, כי אין פדיון שיוכל אדם לשלם. ואם כן איך אומר המשורר "והוא יפדה נפשי מיד שאול" אלא ברור שמדובר בעולם הבא. – תשובתו היא איפוא, מכיון שכן האדם לא יבין את מהות העולם הבא, והיא עמוקה מאד, ואין זה תלוי רק בקיום המצוות, אלא גם בהתבוננות במעשי ה' ובהעלאת האדם בשלבי העולם הרוחני, לכן נמנע התנ"ך לדבר עליו במפושט.

קשה לומר שהתשובות האלה משביעות רצון. המקבל יקבלם. נראה לי שיש סיבה ברורה להעלמת זכרון מפורש של העולם הבא בתורה וגם בתנ"ך – עם ישראל יצא ממצרים. במדינה זו שעבדו את החיים למות. כל ימי חייהם של המצרים עבדו בשביל העולם הבא. עדות לכך הפירמידות הרבות של מלכי מצרים ואלפי הקברים המהודרים שנמצאים עד היום במדינה זו. הממצאים הרבים בקבריהם של המצרים מעידים על אמונתם. לעיתים נתנו כל מיני כלים, קשוחים ואביזרים רבים כדי להקל עליהם בעולם הבא.

מחשבת המות האמונה בעולם הבא עשו את המצרים לעבדים לכהנים, שידעו את סוד העולם הבא, מה לעשות וכיצד לעשות, כדי שחלקו של האדם לא יקופח שם. מה פלא שכהני מצרים היו אדוני העם ושעבדו אותם.

התורה נזהרה, מתוך כונה מתוך טעמים חנוכיים, להזכיר את העולם הבא, כדי לא לתת אפשרות לשעבד את החיים למתים ולעולם הבא. לו היתה התורה מזכירה במפורש את ענין העולם הבא, מי יודע כמה תלי תלים של מצוות והלכות היו קובעים על דבריה במשך הזמן:

התורה לא רצתה שכהנים או יודעי תורה ישתלטו על חיי עם ישראל באמתלא, שיודעים הם כיצד לזכות בעולם הבא. היה חשש סביר שיודעי סוד זה ינצלו או ישעבדו את עם ישראל.

לכן הכריזה התורה אם האדם המת כאבי אבות הטומאה, בעוד שעכבר מת או נבלה הם רק אב הטומאה. טומאת האדם המת היא החמורה ביותר מכל הטומאות והנטמא אסור בכניסה למקדש ובאכילת קדשים 8 ימים שלמים, דבר שפוגע במיוחד בכהנים. אל יעסוק הכהן במת. איזה נגוד בין כהני מצרים לכהני ישראל -

מתוך נמוקים אלה, כדי למנוע השתלטות רוחנית וחמרית של הכהנים על עם ישראל אסרה התורה לתת להם נחלה בין יתר השבטים, ה' הוא נחלתם. - ובנגוד לאמונת המצרים בחיות קדושות - במיוחד בקדושת האפיס, השור הקדוש, צותה התורה על ענין פרה אדומה, שיש בה פרדוקס מכוון, אפרה מטהר טמאים, ומטמא טהורים, הוכחה שאין קדושה בבהמה, אלא רק בדבר ה'. דבר ה' מטהר ודבר ה' מטמא, ולא החמר הגשמי.

קביעת הטומאה החמורה באדם המת והחומרה המיוחדת לגבי הכהנים, אסור נחלה וחלק לשבט לוי, החוקה הפרדוקסלית בענין הפרה האדומה - מוכיחים, כך נראה, באופן ברור על כונת התורה. כונת התורה היא שעם ישראל יחיה חיים ארציים, שהם פרודור לחיי העולם הבא. עולם הבא לא נזכר, כי סכנת השעבוד לאמונה זו, היתה מוחשית מאוד. - ואל יגיד מי שהוא: הלא תורתנו נתנה לכל הדורות ולא לדור יוצאי מצרים בלבד, והחשש הנ"ל מתיחס רק לדור המדבר. אין הדבר כן, סכנת השתלטות מסוימת על חיי הרוח ועל חרות האדם היא מוחשית תמיד.

הלא העמים הנוצרים נשתעבדו בזמן מאוחר לכנסיה גם מבחינה חומרית עד הזמן החדש. כידוע היה שליש של אדמת צרפת, למשל בידי הכמרים, כאשר פרצה המהפכה בשנת 1789. מה לא יתן האדם לפני מותו, כדי להבטיח לעצמו חיי העולם הבא. בימי הביניים עשתה הכנסיה הנוצרית עסקים נרחבים מאמונה זו של מאמיניה.

ברור הוא: התורה לא הזכירה את ווי העולם הבא, לא מפני שאמונה זו לא היתה קיימת. להיפך! היא יסוד לכל אמונה בצדק אלוקים, אלא אך ורק כדי למנוע מעם ישראל דכוי ושעבוד רוחני וחמרי, כדי לשחרר את עמנו מסיוטים של אמונת שוא, שסבלו מהן עמים בימי קדם וגם עמי אירופה עד הזמן החדש.

לכן מזהירה המשנה בפרקי אבות פרק ד': "יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא".

תורת ישראל מחייבת ומקדשת את החיים בעולם הזה, כי מעשי האדם בחייו הם הקובעים דינו בשני העולמות. אבל כדי לא לתת פתחון פה ואפשרות לדעות נפסדות היכולות לגרום לשלילת החיים או לזלזול בהם – לכן אין התורה מזכירה את העולם הבא.

שוב מתקבצים דפים ובהם מאוננים
אין לאותיות קיום לעצמן, הן רק
בנטור

מתוך קצרות וקדושת המאבק על החיים ועל הרצף

על שנגזר מן התקומה ועל צדק מעבר לה

עולים ומתמזגים עם גלמים

קשרי אם לא היתה הנעירות

נפשם - הרעות

הם לא ר

שוב עוטפות שרת הדורות

ומעבר

שב ונטור

